

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling. f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05
Men abonneert zich voor minstens zes maanden
ingaaude op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . 0.09
» » » 1000 » . . . 0.08
» » » 3000 » . . . 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den *Wvd Secretaris*, H. L. VORSTENBOS, 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 109 Laan Copes v. Cattenb. Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofdoel der Vereeniging is: Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— Jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50). Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur (tríce).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
wonende te _____ wenscht
donateur-tríce te worden der Vereeniging „Oost en West” tegen een jaarlijksche contributie van
f _____ den 190
Handteekening:
Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — De Malaria en hare bestrijding I. — Oost-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. — Stemming tegen Nederland als Koloniale Mogendheid. — Geïllustreerde weekbladen. — Uit de Indische Penkrans. — Ingezonden. — Van vreemde Koloniën. — Voornaamste Inhoud van Ned. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van de „Commissie ter bevordering van Nijverheid, Kunstnijverheid en Huisvlij”.

Naamlooze Vennootschap „BOEATAN”.

goedgekeurd bij K. B. van 3 Augustus 1903. Opggericht bij notariële akte van Vrijdag 21 Aug. j.l. ten overstaan van den Notaris S. C. VAN APPELTERE.

Vergadering van Aandeelhouders,

op MAANDAG 7 September 1903, des v. m. ten 11 ure Heerengracht 7a.

Agenda:

1. Verkiezing van den Raad van Beheer.
  2. Huur van een huis voor permanente tentoonstelling en monsterkamer.
- NB. De stukken die op beide voorstellen betrekking hebben, liggen iedereen dag ter lezing van 10 ure v. m. tot 4 ure n. m. ten huize der Secretarisse van de commissie in Hoofde genoemd, mej. H. VAN BAAK, Mauritskade No. 43.

FEUILLETON.

INDIË (zonder de Engelschen).

VERTAALD NAAR PIERRE LOTY.

V.

NAAR BÉNARÈS.

Bij de Theosophen te Madras.

Te Madras ging ik naar de Theosophen, van wie men mij zoovele wonderen verteld had. Hoewel ik er niets van geloofde, ging ik hen toch opzoeken, om bij hen eenige hoop te putten, en wat gaven zij mij: een koude opvatting van de bekende Boedhistische leer en niets dan het licht mijner eigen reden.

Het gebed? — zeiden zij, — Maar wie zou dat hooren? ... De mensch is zelf voor zijne daden verantwoordelijk. Denk maar eens aan de wetten van Manou: *De mensch wordt alléén geboren, leeft alléén, en sterft alléén; slechts de gerechtigheid vergezelt hem.*

Wie toch zou het gebed hooren? Tot wien zoudt ge bidden, daar de Godheid in Uzelen is? *Bid dus tot uzelen, door uw werken.*

Daarna zwegen zij en ik; er heerschte eene stilzwijgendheid, zoo somber, als ik er in mijn leven nog zelden een doorgemaakt had. En gedurende die stilte, ontvielen mij één voor één, onmerkbaar, als het vallen der bladeren, die door den wind in een afgrond worden gedreven, de laatste der mij nog eenigszins dierbare overblijfselen van mijn geloof, in de tegenwoordigheid dezer ondervragers, die zoo vast staan in hun redeneering en zoo voldaan zijn over de be-

De Malaria en hare bestrijding.

I.

De Lawa-Spoorweg is nu reeds in aanbouw. Sedert eenige dagen vertoefde de directeur der spoorwegen in de kolonie Suriname met den staf van het personeel voor den aanleg reeds te Paramaribo. Weldra zullen honderden en honderden arbeiders, opzichters, ingenieurs te midden der maagdelijke bosschen der kolonie zich aan de tropische klimaatinvloeden en de, daardoor te weeggebrachte ziekten zien blootgesteld.

Reeds werd door het koloniaal bestuur een prijsvraag uitgeschreven voor een populaire verhandeling over een der gevaarlijkste van alle tropische ziekten, de malaria. Het ligt natuurlijk niet in onze bedoeling om ons aan mededinging te wagen, maar wel meenen wij, dat het onderwerp nu vooral wel de moeite loont, om aan een populaire verhandeling over deze en andere tropische ziekten in de *Dépêche Coloniale* het een en ander te ontleenen.

De malaria is geruimen tijd op rekening gesteld van de uitwasemingen van moerassen of vochtige terreinen. Van daar ook haar naam, die slechte lucht beteekent. Men ontreedt dan ook vestigingen in de nabijheid van dergelijke terreinen, en meende, indien 't niet anders kon, zich tegen de uitwasemingen zooveel mogelijk te moeten beveiligen door bij de keuze der vestiging rekening te houden met de heerschende winden. Ook was men het er algemeen over eens dat die uitwasemingen zich niet hoog in de atmosfeer verhieven, en het was aan deze omstandigheid dat men de immuniteit toeschreef, welke hooggelegen plaatsen ten opzichte van deze ziekte over het algemeen genieten.

De ontdekking van een parasiet in het bloed van malaria-lijders wierp een nieuw licht op deze ziekte. Maar al had Laveran de, naar hem genoemde parasiet gevonden en hare vernielende werking aangetoond, zoo bleef toch nog de vraag vanwaar die parasiet kwam, en hoe zij in het bloed doordrong.

Engelsche en italiaansche geneesheeren leerden ons dat de muskieten haar op een gezond mensch kunnen overbrengen, nazich eerst, door het bloed van een lijder op te zuigen zelf, te hebben geïnfecteerd.

De ontdekking door Ronald Ross van de wijze, waarop die overbrenging plaats heeft, was hoogst belangrijk. Maar toen deed zich weer een nieuwe vraag voor, die vele geneesheeren zich nu nog stellen: is de muskiet het eenige voor de overbrenging der malaria aangewezen middel en kan zij de ziektekiemen niet elders putten dan juist in het bloed van een malaria-lijder? In elk geval, wie zou 't eerst zijn geïnfecteerd, de mensch of de muskiet, en waar zou de eerst geïnfecteerde de kiemen der ziekte hebben opgedaan?

Voor het oogenblik moeten wij ons vergenoegen met dat wat wij zeker weten, namelijk dat de malaria-bacil bij mensch en muskiet is waargenomen. Daar nu deze laatste de ziekte kan overbrengen is het zaak alle middelen aan te wenden om dat insect te vernietigen, of het te beletten tot den mensch door te dringen.

sluiten, waartoe zij zijn gekomen.

Toch waren deze menschen, die mij vriendelijk aanhoorden, zeer gastvrij en hartelijk. De een was een Europeaan, die onze gesternde en onzekerheid moede, zich teruggetrokken had in deze afzondering, welke vroeger door den grooten Boedha was aanbevolen en hier is hij het Hoofd geworden der Theosophische Gemeenschap; de andere een Hindoe, die, na den hoogsten graad van geleerdheid aan de universiteiten van Europa te hebben verworven, naar Indië terug is gegaan, niet zonder minachting voor onze Westersche wijsbegeerte.

— Gij hebt mij verzekerd, hernam ik, dat gij de stellige bewijzen hebt, dat iets van ons wezen, een klein deel van onze voorbijgaande persoonlijkheid, gedurende een zekeren tijd, weerstand biedt aan den dood. Kunt ge mij die bewijzen toonen, mijn een proef er van geven? . . . .

— Wij kunnen het u door redencering bewijzen; maar zichtbare proeven, tastbare bewijsstukken leveren, neen . . . .

Om diegenen, welke men oneigenaardig *dood* noemt — want er zijn geen doden —, vóór zich te zien verschijnen, moet men daartoe geëigende zintuigen bezitten, in bijzondere omstandigheden of stemmingen verkeeren. Maar gij kunt ons gerust op ons woord gelooven, ons en zoovele andere geloofwaardigen, die deze verschijningen hebben gezien en in de kleinste bijzonderheden beschreven. Zie, in deze boekerij zijn er boekdeelen vol van . . . . Als gij u morgen hier bij ons gevestigd hebt, valt gij ze lezen. . . .

Is het wel der moeite waard om er voor naar Indië te komen, naar de bakermat der menschelijke godsdiensten, als dit alles is, wat men er vindt: In de tempels een Brahmanisme tot afgoderij ontaard; daar naast een nieuw soort van Positivisme in den trant van Chalya-Moeni, en spiritistische boeken, die men de geheele wereld over kan vinden . . . . Na eene tweede stilte, geheel terneergeslagen, en wij

Niet alle muskieten verrichten echter dezen snooden helpersdienst tot het overbrengen van de malaria. Er zijn muskieten en muskieten, en elk soortje houdt er een specialiteit op na.

Zonder nu in verdere uitweidingen te vervallen zij opgemerkt, dat de *anopheles*, gelijk bekend is, de malaria overbrengt, de *Culex* de filiarose? en de *Stegomyia fasciata* of *Culex fasciatus* de gele koorts.

Hoe men de *anopheles*, die nu onze aandacht in de eerste plaats trekt, kan onderkennen van andere muskieten, hebben wij vroeger reeds uiteengezet en meenen daarnaar te mogen verwijzen.

Hier zij nog opgemerkt, dat de *anopheles* ook gevonden werd in streken, die tot nu toe van malaria verschoond bleven. Tot het uitbreken der ziekte in zulke streken is het noodig dat er:

- 1°. malaria-lijders komen;
- 2°. *anopheles* gevonden worden, die de bacillen van de ziekten op de gezonden overdragen;
- 3°. moerassen of plassen zijn, waar de *anopheles* haar eieren kan leggen.

Tot de maatregelen ter bestrijding van de malaria behoort in de eerste plaats de behandeling der lijders met kinine, ten einde de bacillen te doden die zich in hun bloed ophouden en aldus te voorkomen dat zij tot een hard van infectie worden voor hunne naasten. Daar een malaria-lijder gevaar oplevert voor de lieden in zijn omgeving, moet men hem verplichten zich onder behandeling te stellen, en het is vooral de inboorling, die in dit opzicht behoort te worden gesurveilleerd. Op de locale besturen rust de plicht hiervoor te waken en zij zijn het, die maatregelen dienen te nemen om de kinine tot billijken prijs onder het bereik der inboorlingen te brengen.

Een andere maatregel is die, welke tegen de muskieten dient te worden genomen, welke vernietiging in, door malaria geteisterde streken, naast de behandeling der lijders op den voorgrond behoort te worden gesteld.

De vernietiging der muskieten kan geschieden door zich tegen de larven te keeren of door het volwassen insect aan te vallen.

Het zekerste middel om de muskieten te vernietigen zou gevonden worden in het droog leggen van vijvers, moerassen, plassen en zoo voort in den omtrek. Moge dit middel ook al gemakkelijk kunnen worden toegepast waar het kleine oppervlakten betreft, die kunnen worden gedempt, moeilijker wordt het, waar men voor grootere oppervlakten komt te staan. Deze kunnen door kanalisering, indijking en leegmalen worden drooggemaaft, maar dan moet het alud verkregen terrein ook in cultuur gebracht worden.

Kan men niet op de, hier aangegeven wijze het verblijf in de streek voor de muskieten en dus ook voor de larven onmogelijk maken, dan zal men den strijd tegen deze laatste kunnen aanbinden door de plassen of moerassen in den naasten omtrek van de plaats, die men zooveel mogelijke malaria-vrij wenscht te maken, te bedekken met een laagje petroleum of met een mengsel van olie en teer, naar reden van 10

bewust, dat ik tot kinderlijke nieuwsgierigheid afdaalde, vroeg ik bedeesd, of men mij geen *fakirs* zou kunnen aanwijzen, die in Indië zoo beroemde fakirs, die zekere *machten* bezitten en zoogenaamde wonderen doen, opdat ik tenminste iets buitengewoons, iets bovennatuurlijks of bovenmensche lijks kon zien.

De tegenover mij gezeten Hindoe hief zijne dweepzieke oogten naar de zoldering; er kwam een minachtende glimlach op zijn fijn besneden, maar koud gelaat, een Dante-kop door een witten tulband omlijst:

— Fakirs? antwoordde hij, Fakirs? Die zijn er niet meer. Zoo hoorde ik dan uit den mond van den in deze meest bevoegden man, een oordeel, dat aan mijn hoop, om hier op aarde nog eens iets wonderbaarlijks te zien, voor goed den bodem insloeg.

— Zelfs niet te Bénarès? vroeg ik angstig. Ik had zoo gehoopt te Bénarès. . . . . Men had mij verzekerd. . . . . Ik aarzelde den naam Bénarès te noemen, want dat was de laatste kaart, die ik uitspeelde, en als zelfs daar niets was . . . . .

— Begrijp mij goed, Fakirs, die bedelen, die hun lichaam gevoelloos hebben weten te maken en zich in alle mogelijke bochten kunnen wringen, zijn er nog genoeg, en om die te vinden, hebt ge onze hulp niet noodig. Maar de zieners, de fakirs, die bovennatuurlijke macht bezitten, van die soort heb ik de laatste gekend. Geloof mij: zij hebben bestaan.

Maar met de vorige eeuw zijn zij verdwenen. De fakirsgeest van Indië is dood. Ons ras gaat achteruit, door de aanraking met de meer op stofelijk gebied werkzame westerse rassen — die echter op hun beurt weer zullen afnemen; wij berusten in dit verval, want het is de natuurwet. . . .

Ja, wij hebben fakirs gehad, en kijk, juist op die plank daar vóór U, liggen de handschriften, aan hen gewijd. . . .

kubieke centimeters per vierkanten meter van het watervlak. Tot het brengen van deze laag op het water kan men zich bedienen van een langen stok, waaraan een lap is bevestigd, die in de olie of het genoemde mengsel wordt gedrenkt. Het verdient de voorkeur om niet alles op één plek aan te brengen maar van afstand tot afstand, op verschillende plaatsen, opdat de laag zich over het geheele watervlak verspreide. Dit is noodig om te voorkomen dat er nog een plekje open blijft, waar de larven in het vrije water een luchtje zouden kunnen scheppen. De bedekkende olielaag moet elke week worden vernieuwd. Men kan echter ook tot een hoogst eenvoudig middel zijn toevlucht nemen. Een oude teerton in een plas geworpen, maakt dien weken lang onbewoonbaar voor de larven en verhindert ook de volwassen insecten om er de eieren te deponeren. Voor het water, dat bestemd is voor de keuken, kan men gebruik maken van eucalyptus-olie, die verdampt na de larven te hebben gedood, zonder eenigen bijsmaak aan de vloeistof te geven. Daar de larven acht dagen noodig hebben om den volwassen toestand te bereiken, zal men ook goed doen, door elke week alle vaatwerk als anderszins, waarin water wordt bewaard, te ledigen en de wanden met een bezem te schuren om de larven, die daaraan mochten zijn achtergebleven, te doden.

Het vernietigen van het volwassen insect gaat niet zoo gemakkelijk als het doden der larven. Het beste is om de huizen goed te ventileren, hoeken en gaten te laten uitvegen, de plafonds en de muren te witten, want de muskiet houdt niet van licht en lucht. Verder kan men te verdrijven door het branden van insecten-poeders, eucalyptus-bladeren of andere, veel rook voortbrengende stoffen zooals zwavel. Zwaveldamp doodt het insect, maar dit middel kan slechts worden aangewend wanneer het, van muskieten te zuiveren verblijf gedurende minstens 24 uren wordt ontruimd door de bewoners. Al deze middelen, behalve zwaveldamp, zijn slechts palliatieven. De insecten worden er door verdoofd en laten zich gemakkelijk vangen en doden, hetgeen een tijdroovend werkje is, maar zij verstikken niet, tenzij men ze eenige uren achtereen in de, met rook bezwangerde atmosfeer kan laten, wat, om het dagelijks te herhalen, ook al niet practisch zou kunnen worden in toepassing gebracht.

Men zal behooren zorg te dragen dat er geen stilstaande wateren in de onmiddellijke nabijheid der huizen zijn te vinden, den weelderigen plantengroei moeten verwijderen, die den insecten een schuilplaats bieden, en slechts enkele groote boomen op zekeren afstand van het huis behouden. Voorts behoort te worden afgezien van het aanleggen van bloemperken, waarmee men de huizen in de koloniën zoo gaarne omringt, evenals van het houden van bloemen in potten ter versiering van de verandas, alles hoogst aangenaam voor het gezicht, maar ware muskietennesten, wegens de groote hoeveelheid water, welke die planten noodig hebben. De bloemperken zou men gevoegelijk door gazons kunnen vervangen.

Men heeft aan sommige planten, zooals de

Toen ik naar de stad terugwandelde, krieschten de raven allen te zamen een lijkzang, terwijl zij zich op de takken der boomen nederzetten, om te gaan slapen. De leer van hen, die ik zoo juist verlaten had, leek mij al even kinderachtig en ijdel, als de kleine godenbeeldjes met olifantskoppen, die ik langs den weg zag staan, in de schaduw der varingins en palmen.

's Avonds zond ik een brief van dankbetuiging, waarin ik ook mijn ontgoocheling beschreef en zeide, dat ik morgen weer zou komen, maar dan om hen voor goed vaarwel te zeggen, daar ik besloten had, Madras zoo spoedig mogelijk te verlaten.

Den volgenden morgen, toen ik afscheid kwam nemen, ontving het Hoofd der Theosophen, die mijn brief gelezen en begrepen had, mij met een hartelijkheid, welke ik niet verwacht had:

Christen! zeide hij, terwijl hij mij geruimen tijd de hand drukte. En ik dacht nog wel, dat ge een godloochenaar waart! Schromelijk heb ik gedwaald, door u de meest materialistische vertolking te geven van de voorschriften, ons door Boedha nagelaten, die, waarmede men gewoonlijk begint.

Eene ziel, als de uwe, heeft behoefte aan het geheimzinnige Brahmanisme en onze vrienden te Bénarès, kennen dat beter dan wij; daar zult ge onder zekere vormen het gebed en het hiernaams-werzien terugvinden; maar bidden alléén is niet voldoende, men moet ook waardig zijn. . . . . *„zoekt en gij zult vinden”*; ik heb veertig jaren lang gezocht; wees moedig en zoek verder. Trachten u bij ons te houden, zullen wij niet. Vooreerst, zou onze inrichting u niet passen en dan, — voegde hij er glimlachend bij — uw tijd is nog niet gekomen; de aarde houdt u nog met te vaste banden omknien.

— Misschien wel.

ricinus, zonnebloem, *ocimum viride*, de eigenschap toegeschreven dat zij de muskieten zouden weren, maar deze bewering wordt door anderen wederom tegengesproken.

De heer des huizes behoort er op toe te zien dat de bedienden niets op de erven laten staan, waarin het water kan worden opgevangen en bewaard. Geen leeg blikjes op de erven, geen scherven in een hoekje. Hij zal zich ook moeten overtuigen van den toestand in de bediendekamers, in de stallen en verdere bijgebouwen, waar de zindelijkheid veelal te wenschen laat.

Wekelijks zal hij zijne inspectie moeten herhalen. Deze voorzorgsmaatregelen zullen natuurlijk ook moeten worden getroffen in kazernes, arbeidersloosden, en zoo meer, waar vele menschen, die gemeenlijk zich weinig om hun gezondheid en de middelen om die te bewaren bekommeren, opeengehoopt zijn. Het zal daarbij noodig zijn om een bijzonderen dienst in te stellen om te waken voor de nakoming der voorschriften.

Oost-Indische berichten.

De tocht naar Limboer, een kranig wapenfeit. Het monument van wijlen onzen kranigen kapitein Webb. Getah pertja. De Boerenkolonie op Lombok. Aanmoediging der inlandse kunstnijverheid. Weder eene proef met nieuwe schoenen. Javanen-immigratie in de Straits. Klapper-cultuur te Padang. De gespannen toestand in Indramajoe. Opening van het Blindeninstituut te Bandoeng. Sabang. Eene tweede rapport in het verschieft, in zake Indramajoe. Diefstal op de Osaka-tentoonstelling. De reorganisatie van het binnenlandsch bestuur in het gewest Djokjakarta.

Een kranig wapenfeit, ontleend aan de *Javabode*, geven wij hieronder gaarne weer; **de tocht naar Limboer** is waarlijk een militaire wandeling geweest zegt het *Soer. Hbl.* zeer terecht, het is er warm toegegaan bij de verovering van de sterke benteng in de nabijheid van het plaatsje Limboer, dat thans van den aardbodem is weggevaagd, zoals de correspondent schrijft.

Plotseling hield de gids stil en wees de spits op een open plek, die door het geboomte schemerde. De zijpatrouilles werden gewaarschuwd en alles knielde doodstil neer. Het was de plaats, waar de benteng moest liggen. De colonnecommandant begaf zich met zijne officieren zijwaarts het terrein in, om te trachten de stelling te verkennen, maar het zwaar geboomte belette nagenoeg elk uitzicht. Eene bruine streep gaf ongeveer het beloop van den aarden wal aan, die op een heuvel dwars over het voetpad was aangelegd en aan weerszijden in een ravijn afdaalde. Het ravijn aan onze linkerkant leek van hieruit beter te doorlopen dan het rechter, waarom werd besloten, 's vijands rechtervleugel om te trekken. De 2e sectie werd hiervoor aangewezen, terwijl de 1e sectie, verspreid in het terrein, zoover mogelijk tot den rand van het bedekte terrein zou voorwaarts kruipen en met het openen van het vuur zou wachten tot de 2e sectie door een saldo te kennen zou geven dat ze op de flank der stelling gekomen was. Spoedig bleek een voorwaarts gaan in het zij-terrein onmogelijk, het was zoo bezaaid met duizende randjoes en wolfskuilen, dat er haast geen vierkante decimeter overbleef om de voeten te plaatsen. In eens hoorden we een salvo en voort stootte de 1e sectie, tot zij op den rand van het opengekapte terrein, op nog geen 50 meters van den vijandelijk wal stand hield en het vuur opende. Een ontzettende kogelregen barstte op haar los, het was een geweldige lawaai, waarbij de zware lila'schoten tusschenbeiden alles overstemden; geen vijand was zichtbaar, geen hoofd vertoonde zich; lila en geweren werden door schietkokers in den aarden wal afgeschoten. Het was een kritiek oogenblik; de 1e sectie kreeg in ongelooft korten tijd 57 pet. aan gewonden. Het elan was gebroken, de voorwaartsche beweging gestuit, de gewonden zochten reeds een goed heenkomen naar achteren, geweren en zwaar gewonden werden reeds teruggeleefd, iedereen dacht dat de aanval mislukt was, toen plotseling de krachtige stem van den colonnecommandant zich boven alles deed hooren, roepende "voorwaarts, we moeten voort."

Dit werkte bezielend en zonder dat het gelukt was, noch door commando, noch door signalen of fluiten ons eigen vuur te doen ophouden, stormde de sectiecommandant voorwaarts, op den voet gevolgd door den europeeschen sergeant Dannenberger, den ambooneschen korporaal Derks en den fuselier Salomon, zich trachtende door een sprong over de vuurgracht op de borstwering te werken. Desprong gelukte niet, zoowel officier als sergeant vielen door den terugstoot en den gladden voorwand van de borstwering in de vuurgracht terug. Sergeant Dannenberger zat met zijn dijbeen aan een randjoe gespiet en was zwaar gewond, doch wist toch zijn geweer nog enige malen door een der schietkokers aftevuuren. De luitenant van Hoogenhulze zat zoodanig tusschen de randjoes geklemd, dat hij zich onmogelijk bewegen kon, doch de korporaal Derks, hem ziende liggen, gaf zijne prachtige kans, om het eerst de borstwering te beklimmen, prijs, om zijn officier te helpen.

Ondanks het vuur, dat à bout portant uit de schietkokers op hem werd afgegeven, bleef hij moedig staan en trok niet zonder eenige moeite den luitenant tusschen de rand-

joes uit, die er, wonder boven wonder, met eenige onbeduidende sneden en schrammen afkwam. Beiden sprongen op de borstwering, doch de fuselier Salomon had hen voor weten te komen en loste reeds onder groot gejuich het eerste schot van den aarden wal, waarachter de kerels nog stand hielden. De algemeene stormloop was echter vlugger gevolgd dan de schrijver in staat is dit neer te schrijven en weldra sloeg de vijand op de vlucht, de versterking was ons en het *Wilhelmus* werd met een welgemeend hoera begroet. De luitenant Rozenaal, die zich onder de eersten op de borstwering bevond, stormde onmiddellijk verder voort, toen hij gewaar werd dat de vijand achter een meer achterwaarts aangelegden wal nogmaals stand hield. Ook van de 2e sectie was ruim 50 pct. buiten gevecht gesteld. Door het zwaar begroeide terrein misleid, kwam deze sectie voor een der omgeven flanken van de stelling terecht en eerst toen alles afgelopen was, ontdekten we nog twee zijwaarts opgeworpen loopgraven, die hun kruisvoer van de overzijde van de ravijnen tot vlak vóór de hoofdstelling konden brengen. Nog menig vijand werd in de vlucht neergelegd door salvo's van de achterhoede, die zich inmiddels zijwaarts had opgesteld. De zege was volkomen, de tijld voor onneembaar gehouden stelling genomen, twaalf doden, een lila en zes geweren met blanke wapens vielen ons in handen.

Doch helaas, de zege was duur gekocht, want ook onze troepen hadden zware verliezen geleden. Behalve de amboonesche korporaal Mietar, die gesneuveld was, telden wij 21 zwaar gewonden (5 bleken later levensgevaarlijk en van dezen zijn reeds 2 overleden) en 27 lichtgewonden, w. o. 2 officieren, want ook de kapitein Brack was aan de hand door een randjoe licht gewond.

Hulde aan dit kranig troepje!

Het monument van wijlen onzen kranigen kapitein Webb.

Aan het *Bat. Nbl.* wordt het bericht ontleend, dat voor bovengenoemd monument zwart marmer als grondstof is gekozen. Het gedenksteen wordt vervaardigd door den beeldhouwer Bart van Hove. Ter bestrijding der kosten zijn f 2500 naar Holland overgemaakt.

Getah pertja. Het leggen van verscheidene kabels door den Stillen Oceaan vestigt weder de aandacht op de schaarschte en den voortdurend stijgende prijs van getah pertja, die door het groote publiek zoo dikwijls wordt beschouwd als een soort caoutchouc, zoo lezen wij in het *Bat. Nbl.* Beide zijn gomachtige afscheidingen van boomen, soms van klimplanten, zoodaals bij caoutchouc, maar verschillen in bijna alle eigenschappen; in 't bijzonder is de elasticiteit de meest onderscheidende karakteristieke eigenschap van caoutchouc, terwijl deze bij de getah pertja nagenoeg geheel ontbreekt. De laatste is de eenige stof, geschikt voor onderzeesche kabels.

Men vindt de getah pertja tegenwoordig slechts op Borneo en Java en de rooibouw bij het verzamelen gepleegd, samengaande met de steeds toenemende vraag, veroorzaakt door de uitbreiding van den wereldhandel, hebben den prijs tot een buitengewone hoogte opgevoerd. Kort geleden kostte zuivere getah, zoodaals voor kabels wordt vereischt, te Singapore 200 à 300 dollars (goud) per picol, terwijl het minder zuivere product nog zeer hooge prijzen kon maken.

De Boerenkolonie op Lombok. Aan de *Sem. Crt.* ontleenen wij het een en ander over deze kolonie, waaruit blijkt, dat er van resultaten nog wel geen quaestie is, maar dat, volgens de *Freangerbode*, verschillende praaties, die omtrent deze kolonie te ronde doen, niet alle van laster zijn vrijtepleiten. Vooral het *Nieuws van den Dag* blijft pessimistisch gestemd en meent, dat het verdere ontbindingsproces eene quaestie van tijd is.

Wel is er iets gebeurd op Lombok ¹⁾, waardoor de zaak reeds nu eene enigszins andere richting neemt, omdat er verschil van opvatting is ontstaan, omtrent verschillende zaken, die het heeft noodig gemaakt, dat het klompje zich in tweeën scheidt en langs verschillende wegen zijn doel bereikt, maar dit ging echter in het geheel niet gepaard met bedreigingen en vechtpartijen. Men zag eenvoudig in, dat het noodzakelijk was, de kolonie in tweeën te scheiden en daarvoor riep men de hulp in van het Comité.

Het Comité trok daarop naar Lombok en bracht daar officieel de scheiding tot stand en de voorzitter wees gronden aan voor de nieuwe kolonie. Voilà tout.

Deze nieuwe kolonie zal zich vestigen op de gronden van Tjisaroea, vier palen bewesten Lombok en zeven palen benoorden Tjimahi. De nieuwe kolonie is genaamd: *de Weiskolonie*, terwijl de tien mannen, waaruit zij bestaat, Hirschland, een der hinnen, tot commandant heeft gekozen. Zij zal voornamelijk zich in Tjimahi een afzetgebied voor haar producten verzekeren. Het gedeelte, dat te Lombok blijft, bestaat uit de kolonisten, die zich zullen toelagen op bjen-, hoender- en veeteelt.

De kosten dezer zaak worden reeds ruim gedekt. Het hoenderpark is over een maand geheel gereed, dan zal de fokker over een 400-tal hoenders beschikken, die, oordeelkundig gevoed en behandeld, per dag een

1) Een dispuut namelijk, dat daaropvolgende scheuring over het *ewig weibliche*, over de door commandant van Ham bevolen afzeggigheid der vrouw.

heid en van het gebed voor u gesloten zijn, dan zullen wij dien der diepzinnige wetenschap voor u openen, die is moeilijker en harder, maar beide zullen na eeuwen en eeuwen samenloopen en voeren tot hetzelfde doel.

Bidden — zeggen zij — kan misschien niet dienen om verandering te brengen in den loop der kleine wereldsche gebeurtenissen, maar tot geleidelijke ontwikkeling en innerlijke bevrediging der menscheijke ziel is het gebed het beste middel.

«Wij gelooven niet, dat de groote God. — Die, over wie wij hier steeds vernijden te spreken, de geboden der menschen hoort. Maar zoovele brokstukken van Hem, verpersoonlijkt, verspreid bij goeddoende menschen in het heelal, zijn als bewakers om ons heen!... Gij, Christenen, roept Jezus aan; Hij is in Uwe nabijheid, twijfel daar niet aan, of wel, iemand, die in hem leeft, iemand der zijnen en gij zult verhoord worden.»

Iederen middag ga ik tot de Wijzen, die op mij een groote aantrekkingskracht uitoefenen. Hun onderricht heeft van uur tot uur meer vat op mijn ziel, die eerst onoplettend, zelfs afkeerig was. Reeds hebben zij mijn vroegere uit zijn evenwicht gebracht; het schijnt, alsof zij mijn innerlijk wezen, evenals het hune, willen doen smelten met de ziel van het heelal.

Gij kunt slechts begeerten hebben, zeggen zij, naar hetgeen van u zelf verschillend is, naar wat buiten u wezen staat, en zoo gij weet, dat uw geweten binnen uzelfen besloten is, en dat de Geest aller dingen in U zelve is, verdwijnt de begeerte en laten alle aardse banden los.

groot aantal eieren zullen leveren. Het plan bestaat goede eierliggende kippen en goede vleeschkippen te vormen.

Binnen zes maanden zal blijken, dat de kolonie middels dit hoenderpark reeds goed kan bestaan, en dat velen, die in een dergelijk park een goed bestaansmiddel zien, van dit voorbeeld ontzaglijk veel zullen kunnen leeren.

Ook het bijenpark belooft veel. Een groot aantal korven zal op geheel europeesche manier worden ingericht, terwijl de honinglevering binnen enkele maanden reeds zal aanvangen.

Commandant Ham blijft met de overigen op de oude plaats; hij blijft commandant van het geheel en onder zijn toezicht zullen de overige landbouwwerkzaamheden plaats hebben.

Aanmoediging der inlandse kunstnijverheid. Het *Soer. Hbl.* komt tot de conclusie, dat het nu werkelijk ernst wordt met deze aangelegenheid en dat men nu iets goeds zal kunnen beleven van het reeds tot een begin van uitvoering gekomen denkbeeld, om den zin voor inlandse kunstnijverheid aantekweeken bij den inlander zelf.

Er is n.l. onder de inlandse onderwijzers gezocht naar hen, die den meesten aanleg voor teekenen hadden. Vijf zijn er uitverkoren en dezen zullen nu een cursus van twee jaar in het teekenen volgen, onder leiding van een leeraar in het teekenen aan de K. W.-school te Batavia. Na afloop van dien tweejarigen cursus moeten zij een bewijs van hun bekwaamheid afleggen door zelfstandig ieder in een verschillend centrum van inlandse kunstnijverheid, eene opdracht uitwerken, welke op dit onderwerp betrekking heeft. Slagen zij, dan worden zij met verhoogd salaris als onderwijzer in het teekenen geplaatst aan de opleidingscholen voor inlandse ambtenaren en de kweekscholen voor inlandse onderwijzers.

Weder eene proef met nieuwe schoenen. Aan het *Soer. Hbl.* wordt gemeld dat weder eene proef genomen zal worden met nieuw model schoen, ditmaal zijn het lakensche schoenen met leeren vóoren en zijstukken.

Over de **Javanen-immigratie in de Straits** ontleent de *Sumatrabode* aan de Pinang bladen het bericht, dat er eene vergadering in het Sugar Estates Office is gehouden van het comité, dat onlangs door de planters is aangewezen om een ontwerp voor Javaansche immigratie in studie te nemen. Met algemeene stemmen is besloten de vorming voor een arbeidersbureau aan te bevelen, ten einde de immigratie te bevorderen ook uit andere bronnen, dan door de regering zijn uitgekozen.

Er werd voorgesteld dat een verantwoordelijk ambtenaar zou worden aangesteld, die zijn ganschen tijd zal wijden aan het werk van het arbeidsbureau. De heer Hulstcamp, de Nederlandsche consul, was tegenwoordig en besprak de werving en de werkzaamheden van javaansche kolies.

Eerstdaags zal eene tweede vergadering worden gehouden. De *Sum. Post* maakt de opmerking, dat het feit wel merkwaardig is, dat eene nederlandsche kolonie bij eene engelsche en tegelijkertijd eene engelsche bij eene nederlandsche het immigratievraagstuk bestudeert.

De klapper-cultuur te Padang wordt, blijkens de *Sumatrabode*, door een zeer gevaarlijken vijand bedreigd. Het moerasige terrein tusschen Nipahlaan en kampong Berok wordt. n. l. sinds eenigen tijd gebezigt voor den aanplant van nipah. In nipah-aanplantingen huist nu steeds een troep, die in klapperplanten groote verwoestingen kan aarichten, van daar dat te Priaman en elders de Nipahpalmen uitgeroeid is, waar zij in de nabijheid van klapperplanten groeide. Zelfs is te Priaman de bereiding van het nipahblad verboden geweest. Wanneer de gevaarlijke nipahtroep klapperboomen aantast, dan boort zij gaten in het palmiet en legt daar haar eieren. De larven, die zich uit deze eieren ontwikkelen, tasten dan later het palmiet zoodanig aan, dat de boom afsterft.

Is het nu niet eene gebiedende eisch, vraagt de schrijver, dat het plaatselijke bestuur aldaar het aanplanten van nipah eenvoudig verbiedt?

De gespannen toestand in Indramajoe is de titel van een hoofdtitel in het *Bat. Nbl.*, waaraan wij het volgende ontleenen:

Verleden week werd door dat blad medegedeeld dat de assistent-resident van Indramajoe, omdat de oogst is tegengevallen, de bevolking had verboden haar rijst te verkoopen en, in verband daarmee, den Chineezen, door het weigeren van passen, het gaan naar de desa's tot opkoop van rijst, moeilijk, zoo niet onmogelijk maakte.

Telegraphisch door dat blad ingewonnen inlichtingen spraken dit bericht echter tegen.

Hiermede zou de zaak uit zijn, ware 't niet dat de assistent-resident van Indramajoe blijkbaar andere opvattingen huldigt dan de resident en die opvattingen doorzet. De zaak is hierdoor in eene phase getreden, die zegt de schrijver, hem het recht geeft te spreken van "gespannen" toestand.

Hoewel de resident — voorstander van de vrije beweging van Chineezen, op wie niets te zeggen valt — de verzekering had gegeven dat de handel er op kon rekenen bezwaren, hem in den weg geleid, opgeruimd te zien en aan de bevolking ook niet verboden had haar rijst te verkoopen, maar haar alleen had *gevozen* op het belang om zooveel mogelijk de rijst aan te houden, zoo schijnt de assistent-resident andere bevelen te hebben gegeven, althans aan de chineseesche opkopers (de tusschenhand) slechts vergund te hebben, en dan eerst na veel tegenwerking, van de eene pasar naar de andere te trekken, en zelfs inlanders verboden hebben in rijst handel te drijven.

Natuurlijk handelden de inlanders niet voor zich zelf, maar waren zij de werktuigen van Chineezen, maar even natuurlijk is 't, dat zulk een optreden den handel geheel verlamt. En bij de eigenaardige toestanden in Indramajoe beteekent dit een verlies, dat niet slechts plaatselijk, maar ook te Batavia en elders gevoeld wordt. De bevolking in Indramajoe teelt voor het grootste gedeelte rijst, welke zij zelf niet gebruikt; deze rijst is van zulk eene goede hoedanigheid, dat zij meest voor den uitvoer wordt bestemd. In de behoefte der bevolking wordt voorzien door den invoer van buitenlandse Saigoenrijst via Cheribon en door den aanvoer van binnenlandsche roode rijst uit Tegal en uit de zuidelijke streken van Cheribon. De bevolking verkoopt haar uitvoerrijst tegen een prijs, verschillend tusschen f 7,50 en f 8 per picol. Voor dat geld kan zij nagenoeg de dubbele hoeveelheid krijgen van buitenlandse of tweede kwaliteit binnenlandsche rijst (de marktwaarde der roode en gemengde rijst is tegenwoordig f 3,75 à f 4 per picol.)

Nu zou het, waren de toestanden gezond, eene eenvoudige rekening zijn, als de bevolking haar rijst verkoopt, voor eigen gebruik 100de of gemengde rijst koopt en nog geld overhoudt, maar, zegt de schrijver, de toestanden zijn niet gezond en de rekening is daardoor ingewikkeld. Gelijk overal elders, werkt de bevolking op voorschotten. Haar produkt is dus reeds gedeeltelijk verbonden. Het zal in Indramajoe wel zijn zoodaals elders, dat het oogstverband nadeelig is voor de bevolking en het oogstverband den rijstbouw aldaar in meerdere of mindere mate beheerscht. En wat buiten dat verband wordt voortgebracht komt aan de markt en is het voornaamste artikel van den handel van Indramajoe. Tweeërlei kan nu het geval zijn; wordt de rijsthandel, voor zoover de oogst onder verband staat, bemoeilijkt, dan vloeit daaruit voort dat de inlander zijne verplichtingen niet nakomt. Dit zou tegen wet en regel zijn. In gevallen van dreigenden nood zou nochtans een zoodanige maatregel gebillijkt worden, doch de berichten spreken slechts van den tegenvallenden oogst en is er dus geen sprake van maatregelen, geboren uit *force majeure*.

Het tweede geval, bemoeilijking van den vrijen rijsthandel, komt in verband met het vorenstaande, eenvoudig neer op schade en voor de bevolking en voor den handel.

De zaak is nu zoo, dat de chineseesche handelaren zich telegrafisch tot den Gouverneur-generaal hebben gewend om zijn tusschenkomst, terwijl de europeesche handelaren, na zich tot den resident gewend te hebben, op het punt staan hetzelfde te doen.

Het *Bat. Nbl.* besluit zijn opstel met te verklaren zich in deze zaak geen partij te willen stellen.

Het is mogelijk dat de assistent-resident handelt onder omstandigheden, aan het blad niet bekend en welke zijne houding volkomen rechtvaardigen, maar een feit is het dat de resident den assistent resident instructies heeft gezonden, om een anderen weg in te slaan, terwijl deze in zijn optreden blijft volharden.

Met belangstelling worden nadere berichten tegemoet gezien.

Den 24en Juli j. l. had te Bandoeng de opening plaats van het **Blinden-instituut** met werkinrichting voor blinde inlanders, voorafgegaan door eene algemeene vergadering der vereniging tot verbetering van het lot der blinden in Ned.-Indië. Het instituut telt thans 9 leerlingen, die, met uitzondering van één pupil, gratis verpleegd worden; de vorderingen der leerlingen mogen, blijkens het laatste jaarverslag, zeer goed genoemd worden zoodat thans de 6 oudste leerlingen vlot kunnen lezen en zich goed van het Braille-schrift kunnen bedienen. Ook in het rekenen zijn goede vorderingen gemaakt.

De toestand der geldmiddelen is helaas echter niet schitterend, zoodat verbetering in dezen toestand — nu er op het bestaan der aangevraagde geldtoelating niet te rekenen valt — dringend noodig blijkt.

Blijkens de *Javabode* wijdt de Straits Times eene beschouwing aan **Sabang**, die weinig nieuws bevat, doch waarvan de toon doet vermoeden, dat de redactie van dat blad niet zoo bijster gerust is ten opzichte van de ongevaarlijkheid van Sabang, als mededingsster van de Straits-havens. Het heet wel, dat de heele onderneming gelijk staat met goed geld naar kwaad geld gooien en dat het plan van den gouverneur van Atjeh een doodgeboren kindje is, terwijl de maatschappij „Nederland" opgefrischt wordt met den bangmaker „Noord-Duitsche Lloyd", die directe verbinding met Java zou openen, als „Nederland" te fel ging concurreeren, maar tusschen de regels in — zegt de schrijver — is heel wat anders te lezen.

Het slot is vooral typisch. Daar toch lezen wij: „De nederlandsche regering stelt zich voor om, teneinde Sabang in staat van tegenweer te stellen, kustbatterijen op Poeloej Weh op te richten, bewapend met kanonnen van gewoon kaliber, wat door pessimisten volkomen nutteloos werk wordt genoemd, zoolang Nederland niet de overmacht op zee tevens heeft. En dat is, alleen ter wille van de kosten, eene onmogelijkheid. Zoodaals het nu is, zullen de verdedigingswerken alleen waarde kunnen hebben bij wijze van batterijen voor salutschoten."

Een tweede rapport in het verschieft. Aan het *N. v. d. D. voor N.-I.* ontleenen wij het bericht, dat de heer *Lawick van Pabst* zich, naar uit Cheribon aan het *Bat. Nbl.* werd geschreven, den 25en Juli j. l. weder aldaar bevond, naar men beweert om een „nader onderzoek" in te stellen naar den economischen toestand der bevolking in Indramajoe.

De schrijver zegt, naar aanleiding van dit bericht, dat, zoo er iemand nog mocht twifelen aan de „waarde" van het eerste fameuze rapport van den heer van *L. v. P.*, deze dan nu zeker wel ingelicht zal zijn.

Wij voor ons geven de voorkeur er aan liever eerst den uitslag van dit nader onderzoek af te wachten.

Diefstal op de Osaka-tentoonstelling. In den nacht van 28 op 29 Juni, zoo schrijft de correspondent van het *Bat. Nbl.* te Kobe, hebben dieven door in klimming zich toegang verschaft tot het gebouw voor nijverheid en een groot aantal kostbare voorwerpen ontvreemd, ter gezamenlijke waarde van 17.000 yen. Tot dusver zijn de dieven nog niet opgespoord.

De reorganisatie van het binnenlandsch bestuur in het gewest Djokjakarta is op 1 Juli j. l. een voldongen feit geworden.

Het gewest Djokjakarta is thans verdeeld in drie afdelingen, t.w. Mataram, Koelon Progo en Goenoeng Kidoel. Aan het hoofd van elk dezer afdelingen staat een assistent-resident, die elk op hune beurt verantwoording hebben te doen aan den resident.

De afdeling Mataram was tot op heden en zal dit ook wel blijven de drukste van de drie; bijna alle ondernemingen, ruim een 50 stuks, liggen in dit domein en brengen veel zorgen mede voor een bestuurder ambtenaar; daarbij komt nog dat de assistent-resident van de afdeling Mataram, w. l. de plaats Djokjakarta ligt, tevens hoofd van plaatselijk bestuur is en al de beslomeringen daarvan krijgt te genieten.

Goenoeng Kidoel behoort nog meer dan Koelon Progo tot de terra incognita van het gewest Djokjakarta. De bevolking is er zeer arm; de grond leent zich weinig voor teelt van allerlei gewassen, ook in hoofdzaak weder door gebrek aan irrigatie; bruikbare wegen zijn er zoo goed als niet, terwijl bruggen over de talrijke kalies met sterke hellingen er onbekende gemakken zijn. Het eenige, wat nog vertier brengt, zijn de bosschen en de daarmede gepaard gaande houtaankoop. De vervulling van het assistent-resident-schap in Goenoeng Kidoel zal zeker geen sinecure worden voor een assistent-resident, die zijn ambt conscientieus en met ambitie opvat en vooral niet onder het huidige residentschap, dat wars is van gebrek aan activiteit, zoo lezen wij in het *Soer. Hbl.* waaraan het vorenstaande is ontleend.

— Gij zoekt, maar gij zijt bang om 't te vinden.

— Misschien wel.

— Wij spraken U van verloochening en gij wilt leven!...

Zet uw reis voort, ga Delhi zien en Agra, alles waar ge lust in hebt, alles, wat u trekt en u vermaakt. Belooft mij alleen, dat gij, vóórdat ge Indië verlaat, een oogenblik zult gaan nitrusten bij onze vrienden te Bénarès; wij zullen hen waarschuwen, zij zullen u wachten.

De Hindoe, dien ik gisteren gezien had, kwam toen zachtjes binnen; ook hij keek mij glimlachend en vriendelijk medelijdend aan. En opeens waren deze twee vreemde asceten, van zoo verschillende afkomst, in mijn oogden grooter geworden, onbegrijpelijk buigzaam en ondoorgrondelijk; goedheid en vredelievendheid straalden hun de oogen uit en zonder de oorzaak van die verandering goed te vatten, nam ik vol dankbaarheid en vertrouwen van hen afscheid.

Geachten der Wijzen van Bénarès over het Christendom.

«Als gij Christen zijt», zeggen de Wijzen van Bénarès, «behoudt dan den kostbaren schat, dien gij bezit, zonder verder te zoeken. Het christendom is eene bewonderenswaardige geloofsleer, die zich door de eeuwen heen uitstekend bij de westersche zielen heeft aangepast en waarin zeker de waarheid schuilt. Gij bezit in Christus een goddelijken meester en een, die steeds voor u blijft leven, want er zijn geen doden; hij is wel zeker: *nde weg en het leven*; de verwachtingen van hen, die in hem sterven, zullen niet beschaamd worden.

«Maar zoo het dogma, zoo *de letter, die doodt*», niet met uwe rede strookt, kon dat tot ons. Als de weg der vroom-

Wat voor Goenoeg Kidoel gezegd is, geldt ook, maar in mindere mate voor Koelon Progo, met de stand-plaats Wates. Liggt Goenoeng Kidoel geheel in de rimboe, Wates heeft, aan het spoor gelegen, eene ge-regelde en gemakkelijke verbinding met Djokja. Een controleur zal nog aan den resident worden toegevoegd, hetgeen dan ook hoog noodig wordt geacht voor het uitpluizen van allerlei landhuur-quaesties.

West-Indische Berichten.

Door den gouverneur der kolonie Suriname is eene ontwerp-verordening ingediend aan de Koloniale Staten, strekkende tot wijziging der bestaande hondenbelasting, die door haar verschillend tarief aanleiding blijkt te geven tot onduiking. In 1895 bracht deze belasting f 3200 op en in 1902 nog slechts f 1359.50, terwijl gerustelijk mag worden aangenomen dat het geslacht van den *canis familiaris* nog even sterk is vertegenwoordigd als voorheen. Wel werd in 1898, om aan een bestaand verlangen te gemoet te komen, de betrekkelijke verordening in diere voege gewijzigd, dat voor een deel der hondenbevolking slechts f 0.50 belasting per kop behoeft te worden betaald, maar daartegenover stond dat elke hond, die zich de weelde veroorloofde om er een meester op na te houden binnen een bepaald gedeelte der stad, zijn baas op f 6 s'jaars kwam te staan in plaats van f 3, gelijk te voren het geval was.

Nu schijnt men er te Paramaribo evenmin, als overal elders, een been in te zien om den fiscus een leer te draaien. Het aantal honden, waarvoor slechts 50 centen moeten worden neergelegd, neemt gestaag toe en dat der dure beestjes af. Men zou zeggen dat voor dit verschijnsel een begrijpelijke reden — de liefde voor de dubbeljes — is aan te voeren, zonder dat nu dadelijk aan bedrog en onduiking moet worden gedacht. Het bestuur der kolonie is echter overtuigd dat er nog evenwel hondjes in het dure hondenkwartier der hoofdstad zijn als vroeger, waarvoor echter, dank zij de medewerking van, in de goedkoopste honden-wijk wonende vrienden der bezitters slechts 50 centen in stede van 6 gulden wordt betaald. Daar het nu bepaald onmogelijk is om 50 cents-honden te verbieden zich in de 6 gulden-wijk te vertoonen, is controle op de juiste nakoming der verordening niet wel mogelijk. Derhalve stelt het bestuur voor terug te keeren tot den toestand van weleer en de uniforme belasting à f 3 te heffen voor elken hond, onverschillig waar zijn hoofdplaats verblijft houdt.

Een andere verordening, die eveneens ter goedkeuring aan de Koloniale Staten werd aangeboden, regelt de quaestie der onteigening, die tot nu toe niet zoozeer de aandacht trok, wijl er niet of weinig te onteigenen viel voor werken ten algemeenen nutte, daar er zoo goed als niets werd verricht op dat gebied. Despoor-wegaanleg en de grootsche verwachtingen voor de toekomst hebben echter de wenschelijkheid doen geboren worden om deze quaestie voor Suriname nader te regelen. In het aangeboden ontwerp is gebroken met het, ook in Nederland nog gehuldigd stelsel, dat het de rechterlijke macht is, die de onteigening uitspreekt, waardoor deze het karakter krijgt van een geding. Voor Suriname wordt nu voorgesteld de onteigening te doen uitspreken door het administratief gezag, met dien verstande, dat voor het geval partijen niet tot minnelijke schikking ten opzichte van de uittekeeren, resp. te ontvangen, schadeloosstelling kunnen geraken, de rechterlijke tusschenkomst moet worden ingeroepen. In geval van brand, watersnood, oorlog, oorlogsgevaar of oproer kan het administratief gezag tot onmiddellijke inbezitting van het, te onteigenen goed doen overgaan, zullende bij gebreke aan minnelijke schikking het bedrag der schadeloosstelling in hoogste ressort door den kantonrechter te Paramaribo en, wat de buitendistricten aangaat, door de betrokken districts-commissarissen worden vastgesteld. In alle andere gevallen wordt, indien partijen niet tot overeenstemming kunnen komen, de tusschenkomst voorgeschreven van den kantonrechter ter plaatse waar het goed is gelegen, terwijl van diens uitspraak beroep op het hof van justitie zal openstaan.

Onze West maakte eenige gegevens betreffende de cacao-productie in Suriname openbaar, waaruit blijkt dat deze voor het eerste halfjaar van 1903 met 10829 balen van 100 kilogrammen ieder, ver beneden het cijfer van 14556 bleef, dat voor de eerste zes maanden van het afgelopen jaar werd bereikt. Het laatste halfjaar van 1902 was echter hoogst ongunstig voor de cacao-productie, tengevolge van hevige ziekten in het gewas, en leverde slechts weinig meer dan 1000 balen op. De tuinen staan er nu beter voor dan in de overeenkomstige maanden van het afgelopen jaar, zoodat 't zeer wel mogelijk is dat de totale productie over het jaar 1903 nog mee zal vallen. Een verblijvend verschijnsel, waarop 't blad nog eens ten overvloede wijst, is 't dat in het district Saramacca, waar de krulloten-ziekte voor het eerst in de kolonie in hevigen graad optrad, deze ziekte zoo goed als geweken schijnt. Wat in Saramacca geschiedde, zou nu ook f. g. t. in de andere districten kunnen worden opgemerkt, waar, zooals in Beneden-Commewijne en Beneden-Suriname, de groote centra der cacao-cultuur, de ziekte thans leelijk huis houdt, en wat laatstgenoemd district betreft, b.v. oorzaak is geweest dat er van 1 Januari tot 1 Juli l. slechts 2045 balen cacao werden geoogst, tegen 3770 in het overeenkomstig tijdvak van het vorige jaar.

Voor den kleinen landbouw kan nu weder worden beschikt over een gebied van 7000 hectaren, de oppervlakte van de plantages Kroonenburg, Rijnbeek, Schaaps-tede en Goede Vriendschap, die voor een bedrag van 50000 gulden voor dat doel door het gouvernement werden aangekocht, nadat de commissie, belast met het onderzoek der terreinen naar de geschiktheid als vestigingsplaats een gunstig advies had uitgebracht. Het gaat nu met de voorbereiding der kolonisatie van het, zoo goed als onbewoonde land een goed gangetje. Hopen we nu maar dat voor onze Javanen daar ook een plaatsje zal te vinden zijn.

Het voorbeeld van Alkmaar, waar de cacao-cultuur door immigranten-kleine landbouwers al even goed wordt beoefend als op de groote plantages, toont aan dat er op die manier ook wel wat van de kolonie te maken is. Nu moet bij enkele planters het voornemen bestaan om een proef te nemen met de katoen-cultuur, die naar onze meening even goed door de kleine landbouwers zou kunnen worden ter hand genomen. Wij herinneren er aan, dat bv. in Lagos er naar wordt gestreefd om den katoenbouw tot een volkscultuur te maken.

Zooals wij reeds mededeelden moet de toestand op 't eiland Bonaire van de kolonie Curaçao nog veel zorgwekkender zijn dan op het hoofdeiland. Door tusschenkomst van het bestuur zijn er nu echter reeds

verscheidene putten gegraven en waterreservoirs aangelegd of bestaande reservoirs schoon gemaakt.

De gezaghebber van het eiland Sint Eustatius wenschte, in het belang eener meerdere verbreiding der nederlandse taal in zijn onderhebbend district, een hollandsche bibliotheek aan te leggen. Hij wendde zich daartoe tot het „Algemeen Nederlandsch Verbond" en de „Maatschappij tot nut van het algemeen". Beide verenigingen gingen op dat verzoek in en in den loop der vorige maand kon door tusschenkomst van den directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem, Dr. Greshoff een kist boeken naar Sint Eustatius worden gezonden.

Stemming tegen Nederland, als Koloniale Mogendheid.

In den laatsten tijd waren het niet alleen Amerikanen en Engelschen, maar ook Duitschers, die stemming tegen Koloniaal-Nederland trachtten te maken. De heer W. van Hanneken gebruikte daarvoor de „Tägliche Rundschau", en Stephan von Kötze de „Leipziger Neueste Nachrichten" en in de „Münchener Montagspost" van 17 Augustus j.l. doet het de redactie in haar hoofdartikel „Kolonialgreuel". Gelukkig is er op de gegrondheid van al die aanvallen heel wat af te dingen en de te Amsterdam verschijnende „Deutsche Wochenzeitung in den Niederlanden" neemt tegen W. v. H. en S. v. K. in haar no. 32 van 9 Augustus warm de partij op van het land, dat haar gastvrijheid verleent.

Op grond van den tekst der Mijnwet, weerlegt zij het beweren van v. H., dat door die wet Buitenlanders nagenoeg zouden zijn uitgesloten van mijnondernemingen in Oost-Indië en met dezelfde cijfers, als het Algemeen Handelsblad aanvoerde, wijst ze op de 2600 Buitenlanders, die in Oost-Indië dezelfde rechten genieten als de Nederlanders, terwijl ze aan v. K. onder het oog brengt, dat hij bij zijn oordeel over het Indische soldatenleven zich ten onrechte had gesteld op eigen standpunt van vorige positie en jonkerschap. Zij wijst op het zeer gunstige, nog kort geleden uitgebrachte oordeel over de Nederlandsche koloniale legerinrichting, van den Amerikaanschen generaal Wood, en haalt tegenover het beweren, van achterstelling der Duitschers, een paar voorbeelden aan van landgenooten, die een mooie carrière maakten.

Niet alleen echter het Amsterdamsch Duitsche blad komt tegen de onjuiste verhalen van den heer v. K. op, maar in de „Leipziger Neueste Nachrichten" zelf, wordt dien heer daarover de les gelezen door ons, te Carlsbad wonende, medelid Dr. H. Breitenstein, die 21 jaren als officier van gezondheid in Oost-Indië doorbracht en de bekende werken over Java en Sumatra schreef.

Wat de positie van den vreemdeling als soldaat in het O.-Indische leger betreft, zou er trouwens ook, voor zoverre wij weten, weinig aan te wijzen zijn, dat voor verbetering kan worden aanbevolen.

Niet geheel hetzelfde is dit, wat betreft de omerkingen over onze mindere vrijgevigheid, waar het geldt de vestiging van belangrijke ondernemingen, door vreemdelingen bestuurd, in onze Oost.

Wij weten zeer goed, dat het de bedoeling niet is, noch van de wetten, noch van de Regeering om het vreemde kapitaal af te schrikken, maar toch is dit feitelijk het gevolg der bepalingen, waar het belangrijke ondernemingen betreft, die veel kapitaal vorderen. Het spreekt immers vanzelf, dat zij, die aan het hoofd zouden staan van zulke ondernemingen, zich niet in Batavia of eene andere stad van Oost-Indië gaan vestigen, dit doet een directeur van groote Nederlandsche ondernemingen evenmin. En het kan geen verwonderen baren, dat zij er niet op gesteld zijn om in hnn Bestuur, dat naar hun eigen inzicht de zaak moet drijven, eene meerderheid van Nederlanders op te nemen, zelfs al zijn dit zoogenaamde strooppoppen. De praktijk toont trouwens genoegzaam aan, dat dit zoo is, want spoorwegen en groote ondernemingen zouden anders reeds lang in onze uitgestrekte Buitenbezittingen bestaan.

En nu zou men zeker, ook in den vreemde, tegen de door ons ingenomen stelling geen bedenkingen hebben, wanneer Nederlanders of de Nederlandsche Regeering de hand aan 't werk sloegen, om van die Buitenbezittingen te maken, wat er van te maken is, maar het moet ons niet verwonderen dat, zoolang wij dit niet doen, men ons telkens zal vergelijken met den hond op de haverkist, die de paarden wegblaft, zonder zelf de haver te kunnen gebruiken.

Het is uit dit oogpunt, dat wij dan ook groote voorstanders zijn van de in deze dagen zooveel besproken plannen van emigratie van Javanen, die in grooten getale naar de andere eilanden zouden worden gebracht en er werk zouden moeten vinden om aan den kost te komen. Die plannen met overleg uitgevoerd, kunnen aan het Buitenland, het recht van verwijt voor een groot deel ontnemen.

Wij hebben nu nog te doen met de „Münchener Montagspost." Dit blad, na over gruwelen te hebben gesproken in den Belgischen Congo-staat bedreven, waarvan het de beschrijving uit de „Daily News" overnam, laat er dan op volgen, dat echter niet alleen in Afrika, maar ook in Azië nog gruwelen worden bedreven, en het geeft een beschrijving van hetgeen Mr. Rheinrev op het land St. Cyr heeft gevonden. En dit nemen wij over, niet uit vreemde bladen, maar uit de Nederlandsche couranten zelf, zegt de slimme (?) „Münchener", die Nederland daarna beschuldigt, dergelijke onmenselijke handelingen toe te laten! Ten slotte volgen er enkele lieflijkheden over „het bigotte koopmansvolk", dat op het punt van recht hardhuidig is en zich met trots een cultuurvolk durft noemen!, enz.

Het zal niet heel moeilijk zijn om dit blad beter in te lichten, eene taak waarmede een onzer medewerkers, zich wel zal willen belasten. Hij zal daarbij kunnen verwijzen naar de „Dépêche Coloniale" die sedert eenigen tijd periodiek over Nederlandsche koloniale toestanden degelijke artikelen opneemt.

Geillustreerde Bladen.

Wij ontvingen onlangs het voorstel om van het orgaan van „Oost en West" een geillustreerd blad te maken, dan wel om naast het Koloniaal Weekblad een geillustreerd blad op te richten, dat speciaal zou dienen tot verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië, zoolwat betreft de gebeurtenissen van den dag, als wat de land- en volkenkunde aangaat.

Zonder eenigen twijfel worden boeken, tijdschriften en dag- en weekbladen met platen, meer bekeken en mischien ook meer gelezen dan die zonder en dikwijls hebben wij er dan ook over gedacht hoe wij, zonder aanmerkelijke kostenverhoging, bij ons weekblad van tijd tot tijd een prent zouden voegen, hetgeen zeker iets goeds zou zijn. Maar het karakter dat het Koloniaal Weekblad moet hebben, door dat het in de eerste plaats moet zijn, het orgaan der Vereniging, dat goedkoop aan alle leden kan worden

verstreckt, gedooft het geregeld illustreeren niet.

Het, na korten tijd reeds, van het tooneel verdwenen in den Haag uitgegeven „Geill. Ned.-Indisch Magazijn", heeft wel niet het bepaald bewijs geleverd, dat er aan een geillustreerd blad, uitsluitend over de Indië handelend in ons land geen behoefte bestaat, maar toch kwamen wij na ernstige overweging tot de overtuiging, dat concurrentie met de Nederlandsche geillustreerde bladen, die meer en meer de aandacht van het publiek gaan vestigen op onze Oost en West niet alleen een onnut, maar ook een ondienstig werk zou zijn.

Onder de geillustreerde bladen, die wij bedoelen, noemen wij in de eerste plaats **Eigen Haard**; reeds meermalen trouwens hebben wij, waar dit pas gaf, op artikelen in dat blad, de aandacht gevestigd. De laatste nummers doorbladerende, vinden wij in 32 dd. 8 Augustus, de beschrijving der Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Bandoeng, met een fraai gezicht op het schoolgebouw, twee photos van leerlingen der 4e en 5e klasse en ten slotte eene plaat, waarop het portret van den Directeur der school, den heer J. L. van Made, met dat van den sultanszoon *Toeanke Ibrahim*, den jeugdigen Oeloebalang van *Pedir* en den Hoofdpanghoeloe van Kota-Radja, die de beide jongelieden uit hun land naar Bandoeng heeft gebracht.

In no. 34 van 22 Augustus komt voor eene politieke en economische beschrijving van het leenvorstendom Tanette op het eiland Celebes en van zijn verhouding tot het Nederlandsche gouvernement. Fraaie portretten van de tegenwoordige, Leenvorstin van Tanette *We Tanri Ollé* en hare dochter *J. Pantjai-tana, Aroe Pantjana* de troonopvolgster, benevens eene andere plaat, voorstellende de leenvorstin met haar gevolg versieren den tekst.

Ook de andere geillustreerde bladen helpen mee over kennis van het land en volk onzer koloniën te verspreiden. In no. 8, 21 Augustus van de **Prins der geillustreerde bladen**, staat een kort woord over de *Batikkunst op Java* met vier afbeeldingen en waar-schijnlijk is er nog wel meer in andere geillustreerde bladen, dat ons niet onder de oogen kwam.

Ons doel is het hier om op de propaganda van koloniale kennis in geillustreerde vorm, de aandacht van schrijvers en uitgever te vestigen.

Wij onthouden ons daarom van beoordeeling der bijschriften van de platen. In een illustratie zijn deze trouwens niet de hoofzaak, het zijn in de eerste plaats de platen zelf, die bekeken worden en die de belangstelling opwekken voor 't geen er op wordt voorgesteld.

Eigen haard mogen wij echter niet terzijf leggen, zonder een waardeerdend woord voor een niet geillustreerd geschrift, dat er in voorkomt: *Janneke de Pionierster* van Louise B. B.

Dit is een stuk maatschappelijke geschiedenis, dat tusschen de tropen speelt en dat zeker een ieder die het leest met de grootste belangstelling zal volgen.

Uit de Indische Penkrassen.

Wij hebben, toen de oud-luitenant Cloecker Brouson zijn reis naar Indië aanving, op de door hem beloofde „Indische Penkrassen" gewezen, want wij zijn dankbaar voor iedere goede poging, die gedaan wordt om aan de uitvoering van ons program „verspreiding van populaire kennis omtrent Indië" mee te helpen.

Penkras No. XXIII handelt over onze Oost-Indische Zustervereniging en haar verkoophuis. Wij nemen in verband met het ook hier binnenkort openen der localen van „Boeatan" er een brokstuk uit over:

„Toen zich in patria mannen en vrouwen van verschillende richting aaneen sloten met het gemeenschappelijk doel om nuttig werkzaam te wezen voor Indië en Indiërs, toen vond dit streven spoedig weerklank in deze gewesten zelf en werd er eene Nederlandsche Indische vereniging „Oost en West" opgericht.

Deze vereniging ijvert voornamelijk voor de zedelijke en stoffelijke verheffing van den inlander. We kunnen het niet genoeg toejuichen, dat er in de laatste jaren menschen zijn opgestaan, die begrepen, dat er ook eindelijk iets voor het arme volk hier moest worden gedaan.

Och de inlander is over het algemeen zoo volgzaam, zoo geduldig. Hij heeft nog niet zoo leeren morren over der menschen ongelijke lotsbedeeling hier op aarde, want fatalist als hij is, schikt hij zich in het onvermijdelijke. Hij wordt door geen afgunst verteerd, hij haat nog niet hen, die door Allah's genade, rijk met wereldsche goederen werden gezegend. 's Menschen lot is door den Meester des Heelals vooruit bepaald en het past den nietigen aardworm niet om zich tegen Diens heiligen Wil te verzetten. Daarom is de kleine man hier nog tevreden met z'n handjevol rijst en wat zout met wat lomboek (spaansche peper) als . . . . . blijpsjs! Van klassenstrijd heeft hij geen flauw begrip geklukt.

Nu is het echter helaas een treurig verschijnsel, dat heerschende standen en rassen meestal eerst dan hun natuurlijk gevoel voor recht en billijkheid laten spreken wanneer ze op rumoerige wijze worden wakker geschud.

De geheele wereldgeschiedenis is daar om ons te bewijzen, dat er bijna nooit hervormingen, op welk gebied ook, tot stand kwamen of zij werden voorafgegaan door eene krachtige actie van ontvredenen. We vinden dit meer dan jammer, omdat het ontwaakte rechtsgevoel der heerschers dan allicht aan vrees wordt toegeschreven en vrees al een zeer slechte raadgeester is. Bovendien is dwang van beneden even hatelijk en onduidelbaar als dwang van boven. De massa is niet ontwikkeld genoeg om duidelijk te zien tot hoever eischen gaan mogen, zonder het maatschappelijk organisme, als geheel, te schaden en wanneer er dan nog leiders optreden, die of in troebel water willen visschen, als ze slecht zijn, of wel te goeder trouw meer hun gevoel dan hun verstand laten werken, dan, ja dan is het leed niet te overzien. Onwillekeurig denken wij terug aan de dagen van spanning, malaise en beroering (in Nederland), die achter ons liggen, dagen, die menig gezeten werkmans maatschappelijk deden ondergaan en hem het oogenblik leerden vervloeken, waarop hij luisterde naar schoonklinkende theorieën!

Hoe geheel anders is de toestand in ons rustige Indië. Hier geen meetings en vakbeweging, geen sociaal democratie of anarchisme!

Wordt er gelezen, dan is 't in stilte, in volle onderwerping aan Allah's wil!

Welnu lezers, een reden te meer voor ons, voogden over dit arme volk, om nu eens zonder dwang van beneden, geheel uit eigen beweging dus, te helpen aan wat meer levensgeluk, aan wat meer welvaart. Dat volk zal er ons te liever om krijgen en God er voor danken, dat Hij door Zijn machtigen Wil eindelijk ook het zelfzuchtig gemoed van den blanken overheerscher heeft verteerd.

Ieder Nederlander heeft wel eens in de bladen gelezen, dat verschillende streken van Indië door een tijdelijken voedingsnood worden bezocht, d. w. z. dat dan door misoogst de arme Javaan op een gegeven

oogenblik zelfs zijn bordje rijst met zout en sambal moet ontberen. Geld om te koopn heeft hij in den regel niet. We zullen 't later nog wel eens uitvoerig over de oorzaken van een ander hebben, doch op 't oogenblik is de eenvoudige constatering van het feit voldoende. Daar het nu gebreken is, dat er in den landbouwden inlander een groote aanleg sluimert, dat het oud-Indische kunstgevoel nog in hem leeft en dat zijn aardige slanke vingers zich heerlijk werk kunnen voortbrengen, zoo is een der wegen om arm-Indië te redden, als van zelf aangewezen. Naast den landbouw, die hem de noodige voeding voor zich en de zijnen verschaft, moet de inlander ook gelegenheid vinden om aan contant geld te komen, geld zoo noodig om voeding te koopn als de oogst eens mislukt.

Hier toe nu wijst „Oost en West" ons den weg. Deze vereniging koopt, voor zover haar middelen 't toelaten, voortbrengselen der inlandsche nijverheid op.

Zij betaalt meestal vooruit en ziet vooral ook toe, dat het bijzondere Indische karakter dier voortbrengselen niet verloren gaat, terwijl zij aanwijzingen geeft, hoe met behoud van dat karakter nieuwe voorwerpen zouden kunnen worden vervaardigd, die ook op de groote wereldmarkt aftrek moeten vinden".

RECLAMES.

Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „S-GRAVENHAGE".

Directeur: Mr. P. A. FRANCKEN. Adjunct-Directeur: Mr. J. D. P. TEN BOSCH. Wagenstraat No. 20.

Abonnement geldig in **BERLITZ** meer dan 170 steden **SCHOOL** ALLEEN Noordeinde 119 a Gewaarschuwd wordt tegen anglistige nabootsing. ALLE MODERNE **TALLEN** Onderwijs Vertalingen

INGEZONDEN.

Geachte Redactie, In het nummer van 6 Augustus j.l. haalt U, uit het **Verslag over den Waters- en Voedingsnood in de Residentie Semarang**, de bladzijden 71 en volgende aan en concludeert U daaruit o. m.:

„Dat de Residenten op Java niet gezicht kunnen worden, voldoende op de hoogte te zijn van den economischen toestand der Inlandsche bevolking in hnnne residenties. Het zou immers niet noodig moeten zijn, dat, bij een stand van zaken, zooals die te *Grogol* was, de controleur van *Goebog* daarop de aandacht vestigt van den Resident".

Het komt niet bij mij op, mij, ongevraagd nog wel, op te werpen tot verdediger van de „Residenten op Java". De in het verslag gebezigde uitdrukking „de aandacht vestigen" heeft U echter blijkbaar op een dwaalspoor gebracht en daar wenschte ik U op te wijzen. Inderdaad maakt die expressie een vreemden indruk en doet zij denken aan *het ontsuieren van iets geheel nieuws* door den wd. controleur van *Goebog*, van iets, waarvan de Assistent-Resident en de Resident van Semarang zelfs geene „*Ahning*" hadden.

Indien dit het geval ware geweest, zouden de Resident *P. F. Sijthoff* en de Assistent-Resident *G. Hogenraad* zeker verdiend hebben, uit 's Land's dienst te worden ontslagen. Van medio Juni 1898 tot medio Juli 1901 was ik controleur ter hoofdplaats *Semarang*, de chefs van den controleur van *Goebog* waren ook de mijne, het district *Grogol* grensde aan mijn ressort, de controleur van *Goebog* woonde, als ik, te *Semarang*, onze „bureaux" waren naast elkaar gelegen in één en hetzelfde gebouw, nl. in dat der vroegere *Wilhelmina*-school op het voorerf van het Residentiehuis.

U begrijpt, dat ik veel over *Grogol* hoorde spreken, ook al had ik met de zaken daar geen bemoeienis. En ik durf de verzekering geven, dat de Resident en de Assistent-Resident het rapport van den controleur van *Goebog* (*) niet noodig hadden, om te weten, dat de toestand in het *Grogolsche* ernstig was. Ik schaar mij geheel aan de zijde van den heer *Broos-hoofd*, waar hij dat rapport een *verdienstelijk* stuk noemt; die verdienste bestond echter niet in het aan het licht brengen van iets nieuws, doch in *het leveren van een schets zoo juist, dat men hopen mocht, de Regeering niet aarzelen zou, gunstig te beschikken op de door den Resident ingediende voorstellen tot spoedige hulpverstreking aan de bevolking*. Aan het leveren van zoo'n schets was heel wat moeite verbonden: cijfers moesten bijeengesprokkeld, gegevens op allerlei gebied; en waar cijfers ontbraken, moesten *feiten*, die een ieder kon controleeren, bijgebracht worden voor het bewijs van de stelling; dat spoedige hulp dringend noodig was.

Dat — en om welke redenen, — de Regeering toch een tijdlang gearzeld heeft, kan men in het verslag der enquête-commissie lezen.

Indien er in het „Koloniaal Weekblad" nog een plaatsje open mocht zijn, zou U mij zeer verplichten met de opname van dit schrijven.

Indien ik zweeg, zou ik mij schuldig maken aan plichtverzuim.

U bij voorbaat beleefd dankzeggende, Hoogachtend, Uw dw. Dr. P. F. ABELL.

Den Haag, 23 Augustus 1903.

Toen wij de conclusie neerschreven, die thans, wat *Semarang* betreft, door den heer *A. zoo* afdoende wordt bestreden, hebben wij er voor ons zelve niet aan gedacht te generaliseren. Wij hebben te veel verdienstelijke Residenten in O. I. gekend om niet overtuigd te zijn, dat deze, kennis van den economischen toestand der bevolking tot een hunner eerste plichten rekenden. Wij verheugen ons er dan ook over, dat het eene minder juiste uitdrukking in het verslag was die ons in dit opzicht, ten onrechte, een ongunstig oordeel deed uitspreken. R.

(*) Den heer J. H. Nieuwenhuys.

ADVERTENTIE.

Schilderen.

Eene schilderes met acte M. O. Handteekenen heeft nog eenige uren beschikbaar, tot het geven van teeken- of schilderlessen.

Atelier Kazernestraat 25, DEN HAAG.

Firma H. G. J. L. MEIJNERS.

Effecten- en Algemeen-Assurantie-Kantoor. 's-Gravenhage, Heemskerkstraat 20.

Maison A. N. BORSBOOM. Salon de Coiffure.

HEERENGRACHT 50a, bij het Bezuidenhout, Den Haag.

Aparte Salons voor Dames en Heeren. Atelier voor alle soorten Haarwerken. Hoofdwasschen voor Dames met Mérang, Shampooing en Pétrôle.

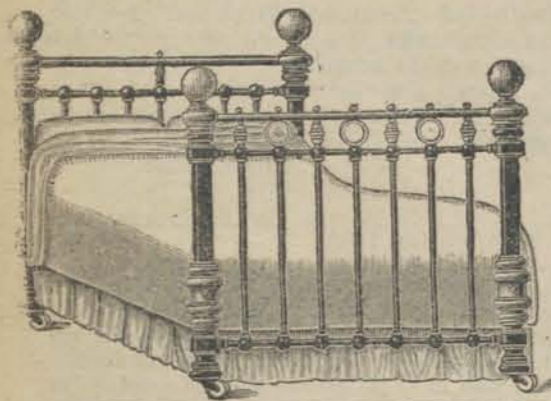

DAMES LAMBOUY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, " "
B. STRAUB, Frederikstraat 10, " "
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

Simplex Rijwielen. Gramophones. Sport-Artikelen. Sport-Kleeding. FRANS ERNST, Buitenhof 1, 's-Hage.

A. SCHARENBERG, Hofleverancier. GROOTSTE KEUZE IJskannen, IJsepletjes en Schepjes IJ- en Koelmeesters. Sambat-Schotels. DEKSELS voor GLAZEN. 5 1/2, 6 1/2, 7 1/2 en 8 1/2 cM. middellijn. VINGERKOMMETJES. 's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

Th. A. A. SIMONIS 34 Groenmarkt. DEN HAAG over de Prinsstraat.

Ledikanten, Spring-Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc. in GROOTE KEUZE, BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

ETABLISSEMENT VOOR PEDI-MANICURE BEHANDELING. Anglo-American Therapie. **SCHOONHEIDS-MASSAGE,** Gezichtstoombaden, Electriche Gezicht- en Schoonheids-Massage. (Systeem Heinrich Simons, Berlin) Consult lederen dag van 2-4 uren. **Willemstraat 77, bij de Mauritskade. 's- GRAVENHAGE.**

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER, HAARLEM, Barteljorisstraat 32. 's- GRAVENHAGE. Spui 12. Fabrik van Wapens en Schermartikelen.

In het Garen-, Band- en Passementerie-Magazijn DE KATOENBAAL

NOORDEINDE 15-17A vindt men eene zeer groote sortering van vele DAMESARTIKELLEN voor Huishouding, Kleeding enz. **Dr. LAHMANNS** onderkleeding.

Firma v.h. A. LEWENSTEIN.

Levert de beste Naaimachines VOOR

Huishoudelijk-, Nijverheid- en Industrieel gebruik.

Wagenstraat 18a, Den Haag.

L'Art dans l'Habitation Moderne	G. Serrurier & Cie	Parkstraat 39, den Haag	Tentoonstelling der interieurs der firma Serrurier	Aarde en Koperwerk van Amstelhoek	Aardewerk van Utrecht, Coppens, v. d. Hoogen e. a.	Kunst-Industrie
---------------------------------	--------------------	-------------------------	--	-----------------------------------	--	-----------------

Instituut voor Onderwijs in de Fransche Taal (voor Volwassenen). DEN HAAG. TOUSSAINTKADE 24. Onderwijs door Fransche Leeraars. **BERLITZ METHODE. CONVERSATIE.** Afzonderlijke Cursussen voor Dames. - Lessen in en buiten het Instituut. **VRAAGT PROSPECTUS.**

AMBALOHOUT. Van dit zoo fraaie meubelhout van Bangka, zijn uit de hand **TE KOOP:** Prachtige Kasten, Ronde Tafels, Een Tafel met Inlegbladen, Kleine Tafels, enz. enz. Te zien en te bevragen: **Paul Krugerlaan No. 70** iederen DONDERDAG, ZATERDAG en DINSDAG van 11 tot 2 ure.

GIDS VOOR **Repatriëerenden,** Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Nij, „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” **Haagpoort 4.**

Deze gids wordt in de onderstaande hôtels gratis aan de repatriëerenden aangeboden: Hôtel des Indes, Batavia. Grand Hôtel „Java” „ Hôtel „Ort” „ Du Pavillon, Samarang. „ Ketabang-Genteng, Soerabaja. „ Simpang, Soerabaja. **Vraag prospectussen voor advertentiën.**

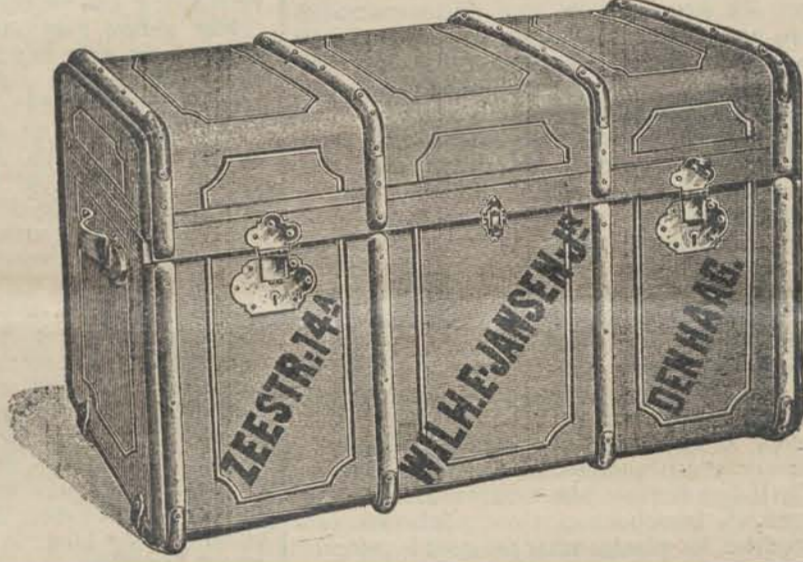
AGUILAR'S PORT-, SHERRY, MADEIRA en sijne TAFELWIJNEN, zijn alom bekend. Hoofdkantoor: Heerengracht 3, Den Haag. Bijkantoor: **BATAVIA, B. DE BAS & Co.** Succursalen: **UTRECHT** en **LEIDEN.** Agentschappen op alle Hoofdplaatsen in Ned. Indië. Interc. Telefoon 264.

Prachtige, Verb. **SINGER-NAAIMACHINE** met Kast, van de laatste verbetering voorzien, winkelprijs f 47.50, nu à contant voor f 25.-, met 5 jaren garantie en gratis onderricht. **NIEUWE SAXONIA,** op houten voet, geruischloos werkend, f 16.-. **NAAIMACHINEHANDEL.** 20a, Korte Houtstraat Teleph. 192, DEN HAAG. Sedert 1888 gevestigd. Honderden tevredenheidsbetuigingen ter inzage.

Wegens **vergrooting der Werkplaatsen** worden verschillende **1e KLASSE RIJWIELEN** van bekende merken uit onze Magazijnen **Nieuwe Haven 10** (kettinglooze en met ketting) tegen aanmerkelijk **lagere prijzen verkocht.** Te bezichtigen in ons Filiaal: **NOORDEINDE 190a. ENGLEBERT-COLINET.**

Bekroond met Gouden en Zilveren Medailles. **Spiegel- en Lijstenfabriek, Kunsthandel** VAN **P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN,** HOFLEVERANCIERS - DEN HAAG. Fabrik en Kantoor: **NIEUWE HAVEN 140-141.** Teleph. Interc. N°. 112. Filiaal: **PIET HEINSTRAT 81.** Uitgebreide keuze geëncadreerde Gravures, Platen en Foto's, Spiegels, Portretlijsten en Morastandaards. Encadrements voor Schilderstukken, Gravures, Platen, Photographiën enz. Oververgulden en repareren van Spiegels en Schilderlijsten. Schoonmaken van Gravures, enz. Mora's op iedere maat leverbaar. Export naar Oost- en West-Indië.

VERMEULEN's Fotografisch Atelier, Toussaintkade 11, 's-Gravenhage, is de meest gunstig bekende inrichting VOOR **Moderne Fotografie.** Vlugge en artistieke afwerking. **Zéér billijke prijzen.**

Wed. E. VAN FOREEST-NIX, WEIMARSTRAAT 37, DEN HAAG. In Verbandstoffen, Verplegings-Artikelen, Drogerijen, Chemicaliën. **VERF IN BUSSEN** enz. **Centraal Drogist WEIMAR.**

Vereeniging OOST en WEST. **Afdeling 's-Gravenhage.** Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 195, zijn van 10-12 en van 2-4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken. Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer G. C. A. DE WITT, de Perponcherstraat n°. 93.

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.	Een Heer voor Corrector aan een drukkerij.
Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.	Twee Dames voor waarnemen van een huis houden en naar Indië gaan.
Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor Lectrice.	Drie Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.
Een bekwame linnennaaster.	Twee Dames zoeken plaatsing als Steno graaf, ook voor les geven.
Drie jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.	Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonden gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.
Twee geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.	Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.
Een Dameles geven in teekenen en portretschilderen.	Eene Juffrouw voor Depôthoudster.
Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.	Twee gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.
Twee Dames voor pianolessen.	Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.
Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.	Een Dame voor administratieve betrekking.
Eene Dame te Leiden voor het maken van uitzetten.	Drie jonge Meisjes om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.
Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).	Een geg. Conducteur der art. O.-I., met uitstekende aanbevelingen, voor adm. betrekking, toezicht houden in fabriek, concierge, enz.
Eene Dame voor Zanglessen.	
Twee gep. of, reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.	

De 's-Gravenhage Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Van vreemde Koloniën.

Rechtspraak in Algiers. De behandeling der zaak van de oproeringen van Marguerite voor het hof van assisen te Montpellier heeft aanleiding gegeven tot veel geschrijf en gespraak in Frankrijk over het treurig lot, dat der inheemsche bevolking van Algiers zou zijn beschoren, tengevolge van het optreden der europeesche kolonisten aldaar. Wij hebben onlangs aan de hand van den heer Chailey Bert gewezen op de wondende plek, die daar aan het bestaan zoowel der europeesche kolonisten als van den inheemschen landbouwer knaagt — den woeker. Dien tengevolge zijn ongetwijfeld ook inboorlingen van huis en have beroofd geworden, doch gaat het aan om daarin aanleiding te vinden om, zooals toen ook in parijische correspondentien aan nederlandsche bladen geschiedde, een moordpartij te vergoelijken als die, waaraan volmaakt onschuldige lieden te Marguerite offer vielen? Voor het rechtig bestuur eener kolonie zijn twee factoren noodzakelijk: de, op oordeelkundige wijze in daden omgezette goede wil van den overheerscher en de gehoorzaamheid van den overheerschte.

Het voldoen aan deze beide factoren moet bij een ieder op den voorgrond staan, die het goede voor een kolonie niet alleen in theorie beoogt maar het ook tot werkelijkheid wil zien worden. Zij, die bij elke buitensporigheid van de zijde van den overheerschte gereed staan, om niet alleen verkeerde bestuurshandelingen maar ook particuliere grieven ter ontlasting van de schulden aan te voeren, ondermijnen het koloniaal gezag niet alleen, maar zijn ook gevaarlijk voor de goede elementen, die toch in een kolonie ook nog wel gevonden worden. Deze elementen, van wie men 't hebben moet, worden in hun bestaan bedreigd, indien telkenmale de goede gang van zaken kan worden verstoord door oproer en opstootjes, zonder dat de deelnemers daaraan door de, hun toekomende straf tot inkeer worden gebracht. Het hiervoren aangehaald geval van het oproer te Marguerite gaf, onder het bestuur van den onlangs afgetreden gouverneur-generaal van Algiers, Révoil, aanleiding tot de instelling van dusgenaamde *tribunaux répressifs*, waarvoor niet-genaturaliseerde mohamedaansche inboorlingen of mahomedaansche vreemdelingen zouden terecht staan. Tegen deze rechtbanken met haar repressief karakter werd in Frankrijk, waar velen meenen dat de nationale rechtsinstellingen ook gevaarlijk zonder eenige wijziging op koloniale bodem kunnen worden overgeplant, stemming gemaakt. De Kamer van afgevaardigden bemoeide er zich mee en verkreeg in hare zitting van den 4en April l.l. van de regering de toezegging, dat een commissie zou worden belast met de herziening der decreten, die de repressieve rechtbanken voor Algiers in het leven riepen. Deze commissie heeft onlangs hare taak volbracht en hare denkbeelden neergelegd in een ontwerp-decreet, dat den 9en dezer door den president der republiek werd uitgevaardigd.

De instelling der repressieve rechtbanken, die ook in den tegenwoordigen gouverneur-generaal van Algiers, Bonnat, een warm voorstander vond, is behouden gebleven, met dien verstande, dat rekening is gehouden met de opgedane ondervinding. De samenstelling der rechtbanken is niet gewijzigd, maar voor de keuze en de benoeming harer leden zijn zoodanige bepalingen getroffen, dat daardoor de gewenschte waarborgen van onpartijdigheid en juist oordeel worden verkregen. Leden der rechtbanken zijn de vrederechter en twee rechters, gekozen één uit de fransche ambtenaren en notabelen, boven den leeftijd van 25 jaren, ter plaatse en de ander uit de inheemsche ambtenaren en notabelen, boven den leeftijd van 25 jaren, ter plaatse. Nieuw is in dit decreet het recht van appel, dat den veroordeelde wordt hergeven. Maar de noodige voorzorgen zijn genomen om te beletten dat de betrekkelijke processen eindeloos gerekend worden en de uitvoering van het vonnis zoo lang uitgesteld, dat de indruk ten nadeele van het behoud van een goeden gang van zaken verloren gaat.

De handel van Engelsch-Indië in 1902-1903. De waarnemend directeur van het statistiek bureau te Calcutta deelt in zijn verslag over vorengenoemd onderwerp het volgende mee:

De totale handelsomzet in goederen zoowel als baar geld toont, in vergelijking met het vorig jaar, een vermeerdering aan van omstreeks 60 miljoen gulden. Gaat men evenwel de details na, dan is de uitkomst niet zoo gunstig. De invoer van handelsgoederen alleen toont een vermindering aan met ongeveer 21 miljoen gulden of 3.3 pct., vergeleken bij het jaar te voren. Terwijl, niettegenstaande het mislukken van den oogst in 1899 in de laatste jaren gestadige vooruitgang viel waar te nemen, moet deze achteruitgang, na twee goede oogstjaren, wel vreemd schijnen. Maar het lag geenszins in den natuurlijke gang van zaken, dat de invoeren in zoo groote mate toenamen, terwijl de uitvoeren verminderden, als in de jaren 1899-1900 en 1900-1901 het geval was. En zelfs in het daarop volgende jaar, toen de herleving van den uitvoerhandel nog grotere invoeren ten gevolge had, was toch de materiele welvaart van het volk niet in die mate teruggekeerd, dat daardoor een vermeerdering van den invoer met omstreeks 40 miljoen gulden zou zijn gerechtvaardigd. De achteruitgang in het nu afgevoeren jaar kan daarom geen verwondering baren en moet ook ten deele worden geweten aan het voorkomen van pest in enkele groote handelscentra. Dit geldt voornamelijk katoenen goederen, maar ook wollen artikelen, suiker, petroleum, ruwe zijde en zout kwamen in geringere hoeveelheden het land binnen. Hoewel de invoer van suiker met omstreeks 7.5 miljoen gulden verminderde was hij toch bijzonder groot, in aanmerking genomen dat de fransche en oostenrijksche suiker, tengevolge van verhoogde rechten, gedurende drie vierden van het jaar feitelijk uitgesloten was.

De uitvoer van handelsgoederen van vreemden oorsprong nam nog steeds af, hoofdzakelijk door het tot stand komen van rechtstreeksche verbindingslijnen tusschen Europa en de streken, die van uit Engelsch-Indië worden bediend, terwijl de eertijds bloeiende theehandel werd gefnuikt door het vervoer van Colombo van Ceylon- en chineseesche thee met door Rusland gesubsidieerde schepen. Dan zal de onlangs tusschen Perzië en Rusland gesloten handelsconventie niet nalaten den handel van Engelsch-Indië op Perzië nog verder te drukken.

Ontleenen wij ten slotte nog aan dit verslag dat aan edel metaal, afkomstig van de indische goudmijnen, waaronder de Kholargoudvelden een eerste plaats innemen, voor een waarde van omstreeks 24 miljoen gulden werd uitgevoerd.

Irrigatie in Engelsch-Indië. De irrigatie-commissie in Engelsch-Indië heeft verslag uitgebracht van hare werkzaamheden en daarbij voorgesteld om een bedrag van omstreeks 850 miljoen gulden, over een tijdruimte van 20 jaren te verdeelen, te besteden aan werken, waardoor een uitgestrektheid van 6 miljoen acres voor den landbouw geschikt zou worden gemaakt. Het plan omvat de irrigatie der hoogvlakte van Dekkan en van het zuidelijk gedeelte van den Pendjab. In het algemeen wordt in dit verslag aangedrongen op vermeerdering van de hulpbronnen en van het weerstandsvermogen van het land, in zijn strijd tegen de hongersnooden.

Chamberlain's koloniaal-financiële politiek. Het vijfde congres der engelsche kamers van koophandel, dat te Montreal daagt, heeft zich als volgt uitgesproken over Chamberlain's toekomstplannen voor het empire.

Het congres nam in beginsel aan dat de koloniën dienen bij te dragen in de kosten voor de verdediging van het rijk, met dien verstande, dat Canada zijn aandeel op zijne wijze wil dragen door het eigen gebied in staat van verdediging te stellen.

Met algemeene stemmen nam het eene motie aan, waarin o.a. de volgende beginselen werden neergelegd: De beste wijze om Engeland steeds van het noodige te kunnen voorzien, is gelegen in de ontwikkeling van het voortbrengingsvermogen zijner koloniën, waardoor het onafhankelijk zal worden gemaakt van den vreemde. Hiertoe is het noodig dat het zijn te veel aan valide krachten naar de koloniën zendt.

Alle handelsverdragen tusschen Engeland en andere mogendheden zullen aan eerstgenoemd land de volle vrijheid van zijne betrekkingen tot de eigen koloniën en bezittingen moeten laten.

De engelsche regering zal in onderhandeling moeten treden met de koloniale besturen, ten einde te verkrijgen dat aan de koloniën de behandeling als meest bevoorrechte aatie ten deel valt van de zijde der landen, die deze behandeling aan Engeland toekennen en waarop de koloniën geen verhoogde tarieven toepassen.

De *Daily Mail* merkte, naar aanleiding van Canada's houding in het defensievraagstuk, op, dat zoolang deze houding blijft bestaan, van een algemeen homogene plan van verdediging geen sprake kan zijn.

Een militaire straf in Indo-China. In het geneeskundig blad, de *Caducée* van den 1en Augustus l.l., leest men het volgende:

„Wij zouden ons gelukkig achten, zoo dit blad (een indo-chineesch orgaan), wiens stem te Hanoi moet worden gehoord, met ons de veroordeeling zou willen eischen van den maatregel, waarbij voorgeschreven wordt dat de kapotjas zal worden gedragen door de Europeanen, die zich aan dronkenschap hebben schuldig gemaakt, gedurende den tijdduur van de, hun opgelegde straf. Het spijt ons van deze nieuwigheid te moeten melding maken, die getuigt van absolute onwetendheid op het gebied der hygiëne, maar er zijn gevallen, waarin het zwijgen gelijk staat, met medeplichtigheid.”

Bedoeld indo-chineesch blad teekende, naar aanleiding van dezen maatregel aan, dat de inlandse troepen in de kolonie reeds voorzien zijn van een capuchon van ondoordringbare stof, terwijl de europeesche militairen nog steeds de lakensche kapotjas dragen, „een kleedingstuk, dat niet alleen zwaar en warm is maar ook het water opslurpt en vasthoudt. De schildwacht, die onder dit kleedingstuk in zijn zweet baadt, moet dan twee volle uren dikwijls in een plasregen op post blijven staan. Het water dringt door de kapotjas tot de blauw linnen kleeding door en maakt ook deze klotsnat. Hoe kan men zich verwoorden, dat de schildwacht bij terugkeer in de kazerne na afloop van den wachtdienst zich ziek moet melden?”

De zendelingen op Tahiti. Men is het niet algemeen eens over het nut der zending in streken, waar het heidendom nog bestaat. Velen betreuen het optreden der zendelingen, die dikwerf eer kwaad dan goed stichten. C. Biré, de correspondent van de *Dépêche Coloniale* in Oceanië behoort tot hen, die het werk der missionarissen met geen goed oog aanzien, hetgeen uit de volgende, aan zijn jongste schrijven ontleende woorden, valt af te leiden.

„Wij voor ons betreuen het optreden der katholieke en protestantsche zendelingen in een land, eertijds vol poëzie, en zulks te meer, wijl zij geen ernstige bekeeringen tot stand brachten. Men heeft van de lieden van Tahiti huichelaars en hebzuchtigen gemaakt. De eerdienst van het schoone is verwisseld tegen dien van het goud. Zij aanbidden noch den God der katholieken, noch zijn protestantschen neef; zij knielen slechts voor het gouden kalf. En over eenigen tijd zal men niet meer den zachten, lieflijken liefdezing hooren onder het groene bladerdak, dat zich over het eiland uitbreidt, maar het eentonig opdreunen van eenige bijbelsche litanieën. Het geluk zal dan voor goed van het eiland zijn verdwenen. Dan zal men niet genoeg de capuceijners en predikanten kunnen vervloeken, die onder het voorwendsel de liefde van God te prediken, niet anders hebben gedaan, dan haat onder de menschen gezaaid.”

Engelsche kooplieden in Dahomey. De engelsche consul te Dakar heeft zich onlangs, in een verslag aan het ministerie van buitenlandse zaken te Londen, beklagd over den minder gewenschten toestand, waarin de vreemde handelshuizen in Dahomey verkeerden. De fransche wet sluit de vreemdelingen uit van het lidmaatschap van de Kamers van koophandel. Tengevolge daarvan hebben b.v. de vreemde kooplieden te Port Novo in het geheel geen stem op handelsgebied, hoewel drie vierden van den geheelen omzet door hunne handen gaat. Dezen hebben nu verzocht om toestemming tot oprichting eener raadgevende kamer, die aan het bestuur van advies zou dienen in handelszaken. De vreemde handelshuizen staan nu ook nog bij de fransche huizen achter, om reden dat verschillende leden dezer laatste deel uitmaken van den administratieve raad der kolonie en dus van alles, wat er in de kolonie voorvalt, het eerst en het best ingelicht zijn.

Een proeve van landbouwcrediet in Engelsch-Indië. In het onder-district Mainpoer, dat ongeveer 56 kleine dorpen omvat, is een soort landbouwcrediet-bank in werking, waarvan niet lang geleden het eerste jaarverslag werd openbaar gemaakt.

Het bestuurscomité begint met op te merken, dat het de bank op coöperatieve grondslag had willen oprichten, maar hoe viel er aan coöperatie te denken onder een bevolking, zoo onderling verdeeld, dat in haar taal het woord, dat vijandige gevoelens moet vertolken, in de eerste plaats dorpsrelatiën beteekent (*patidari*).

Bij gebrek aan coöperatie, zou men allicht vier of vijf groote landeigenaars hebben kunnen vinden, die het noodige bedrijfskapitaal hadden willen voorschieten. Maar men wilde aan niemand iets te danken hebben

en ging toen over tot uitgifte van honderd obligatiën à 10 roepjen, waarvoor 6 percent rente zou worden vergoed. Uit die obligatiehouders werd een raad van vijf personen (de pantsjajab) gekozen, waaraan het onderzoek van de verzoeken der geldleeners werd opgedragen.

Het kapitaal van de bank bedroeg dus in het geheel ongeveer 800 gulden. Dat was weinig maar voldoende in een streek, waar het bedrag der leeningen gemiddeld niet boven de 10 roepjen gaat en de duur tot weinige maanden beperkt is. Aan de bank werd een vereeniging verbonden, waarvan het lidmaatschap een vereichte was om geld van de bank te kunnen leenen. En om nu lid te worden van die vereeniging werd geëischt dat men als ingezetene en landbouwer te goeder naam en faam bekend stond en een contributie betaalde van 4 annas of ongeveer 20 centen 's jaars. De opbrengst der contributie zou als reserve in de kas der vereeniging worden opgenomen.

Er werd aan getwijfeld of men wel lieden zou vinden, die geld zouden willen leenen, daar men onder het volk allicht zou gaan denken, dat er aan die leeningen, vrij van woekerrente, allicht ook iets zou ontbreken, evenals als aan de *takavi*, het renteloos voorschot, dat het gouvernement aan landbouwers in de noodlijdende streken toekende maar aan de lagere beambten aanleiding gaf tot allerlei geknoei.

De twijfel bleek ongegrond te zijn. Er waren genoeg lieden, die gaarne van de gelegenheid wilden gebruik maken om gelden op te nemen tegen een rente van 6.33 ten honderd, terwijl de meest schappelijke *boenja* omstreeks 25 ten honderd vroeg. Men kon dan ook aan de geldleeners voorwaarden betreffende zekerheidsstelling vragen, zonder hen te zeer af te schrikken.

De Bank werd in de maand April van het vorige jaar opgericht en opende, om zoo te zeggen, hare loketten in de maand Juni d.a.v. Den 31n December 1902 telde de vereeniging 156 leden. De bank had 94 obligatiën geplaatst en 120 leeningen afgesloten. De terugbetalingen hadden geregeld plaats.

De winst- en verliesrekening leverde een voordeelig saldo van 100 roepjen op, die aan het reserve-fonds werden toegevoegd. De behaalde winst werd niet alleen uit de leeningen verkregen. De bank kocht en verkocht ook zaden, die zij van een modelhoeve betrok en aan de leden der vereeniging gemakkelijk kwijt raakte.

De bank van Mainpoer wil hare operatiën nu ook tot andere districten uitstrekken en zal daartoe obligatiën tot een totaal bedrag van 5000 roepjen uitgeven.

De Filippijnen. De verslagen der engelsche consuls in den archipel wijzen op een onbevredigenden staat van zaken. De eilanden hebben zich nog niet hersteld van de uitwerking van den oorlog en van de nog steeds voortdurende binnenlandsche woelingen; het gebrek aan kapitaal en arbeid oefent noodlottigen invloed uit op de ontwikkeling van handel en landbouw; het amerikaansch kapitaal voel zich niet aangetrokken en de chineseesche koelies worden er gewoerd; veepest, cholera en roovende benden waren plagen, waardoor sommige districten werden bezocht; en ten slotte heeft de abnormale daling der zilverwaarde aan den invoerhandel veel schade berokkend. De totale waarde van den uitvoer in het, den 30en Juni 1902 geëindigd financieel jaar bedroeg 5 miljoen ponden sterling en die van den invoer 6.5 miljoen. De uitvoer naar alle landen, met uitzondering van de Vereenigde Staten, nam af, hoofdzakelijk tengevolge van de voordeelen, die door de amerikaansche wetgeving aan de filippijnsche producten bij rechtstreeksche verschepping naar een haven in de Vereenigde Staten zijn gewaarborgd. Zoo werd in 1902 voor een waarde van 1½ miljoen ponden sterling aan Manila-hennep naar de Vereenigde Staten gezonden tegen een waarde van ½ miljoen in het jaar te voren. Voor den uitvoer naar Engeland van dit artikel waren de cijfers resp. 1½ en 2 miljoen, zoodat de engelsche tusschenhandel zich voor een half miljoen zag ontnemen. De suiker-industrie had te lijden door gebrek aan kapitaal en de gevolgen van veepest (de karbouwen zijn onontbeerlijk voor de bebouwing der riettuinen en voor het transport). De uitvoer van dit artikel haalde niet alleen het gemiddeld cijfer van 200.000 tonnen niet, doch bleef met 91870 tonnen daar ver beneden. De suiker ging voor het grootste gedeelte naar de hongkongse en japanesche raffinaderijen. Wat den invoer betreft nam die van katoentjes, hoofdzakelijk van het engelsch product, sterk af, tengevolge van de verarming van het land en van den onrustigen toestand in sommige districten, waardoor deze feitelijk voor den handel gesloten zijn. Engeland neemt een eerste plaats in den invoerhandel in, terwijl voor het vervoer over zee in het algemeen, ook naar de Vereenigde Staten, hoofdzakelijk engelsche schepen worden gebruikt, met uitzondering van de kustvaart, waarvoor de amerikaansche vlag verplichtend is gesteld.

Aan andere bronnen ontleenen wij nog, dat de verarming van het land ook te wijten zou zijn aan de vele avonturiers, die na het optreden van het amerikaansch bestuur der goe-gemeente het geld uit den zak klopten voor fantastische ondernemingen, die natuurlijk op niets uitliepen: terwijl nu ook de invoer van verschillende artikelen, die vroeger in het land zelf gemaakt werden en daar aftek vonden, de inlandse industrie met geheel den ondergang bedreigt, nu zij ook nog te kampen heeft met werkstakingen, een nieuwtje dat onder de Filippijnos veel opgang maakt. Onder de oorzaken voor den achteruitgang van den landbouw wordt gewag gemaakt van de concentratiekampen, die naar het door Engeland gegeven, afkeurenswaardig voorbeeld door de Amerikanen in toepassing werden gebracht om de pacificatie te bespoedigen, doch ten gevolge hadden dat aan den landbouw duizende handen werden onttrokken.

Het voorbeeld der Amerikanen op de Filippijnen toont aan dat er voor de koloniën nog iets anders noodig is dan een liberale wetgeving, in casu slechts een deel van de, den Filippijnos voor hunne medewerking in den strijd tegen Spanje toegezegde algeheele onafhankelijkheid. Een koloniale mogendheid behoort ook de kunst te verstaan de welvaart van het land te bevorderen door oordeelkundige leiding der overheerschte volkeren, door de hulpbronnen van het land te openen voor het rentezoekend kapitaal. De Yankees hebben 't zeer wel verstaan de Wild West der groote republiek te ontginnen, maar de Indianen hebben 't daar moeten ontgelden, doch daar kraaide toen geen haan naar. In een kolonie moet men nu echter eenigszins den schijn weten te bewaren om te gelegener tijd recht van spreken te hebben, of dat recht op schijnbaar aannemelijke gronden te kunnen reclamieren.

Congo-Staat. De heeren Charles Dilke en Samuel hebben in het engelsch Lagerhuis gevraagd hoe het nu stond met het protest, dat aan de betrokken mogendheden zou worden gezonden, naar aanleiding van beweerde schending der bepalingen van de berlijnsche conferentie op vrijheid van den handel en de behandeling der inboorlingen in den Congo-Staat. Hun werd ten antwoord gegeven dat het protest niet uit zou blijven. De comédie zal dus voortgang hebben, zonder dat men zich iets schijnt aan te trekken van het

waardig woord van verzet, dat de regering van den Congo Staat aantekende tegen de machinatien van engelsche zijde, ten deze gesteund door de groote deutsche koloniale vereeniging.

In België zit men intusschen niet stil en de beweging, die bij onze zuidelijke broeders werd op touw gezet, om zich aan te gorden voor de verdediging der rechten van den onafhankelijken staat, zal niet weinig gewonnen hebben bij het dwaze protest dat de president van de „Deutsche Kolonial Verein” in de wereld zond. Wij hebben ook te voren reeds onze meening hierover te kennen gegeven en wenschen nog daaraan toe te voegen dat den deutschen karavanan het recht gelaten is om aan gene zijde van het Tanganyika-meer handel te drijven, met inachtneming evenwel van de rechten van derden, van het verbod den invoer van wapenen en munitie en o. a. ook van de gehoudenheid om in geen deele van slaven als dragers gebruik te maken.

Doch, bepalen we ons voor heden tot wat België in deze omstandigheden doet. De *Etoile Belge* deelt hieromtrent het volgende mede:

In het hotel Ravenstein te Brussel had een druk bezochte vergadering plaats, waarin het Brusselsch koninklijk aardrijkskundig genootschap, de Hooge raad voor den landbouw, de Maritieme bond van Antwerpen, de Vereeniging voor koloniale studien te Brussel, de Brusselsche koloniale club, de Antwerpsche afrikaansche club en het Antwerpsch aardrijkskundig genootschap vertegenwoordigd waren. Voorgezeten door luitenant-generaal baron Wahis, gouverneur van den Congo-staat, besloot de vergadering over te gaan tot oprichting van een bond, die alle vereenigingen in zich op zal nemen, welke evenals zij de verdediging van den Congo-staat beoogen.

Een comité werd samengesteld, dat de middelen zal hebben te zoeken, waarmee het doel kan worden bereikt. Daartoe behoort o. a. het houden van lezingen, voornamelijk in Engeland, om er de dwaalbegrippen te bestrijden, die men ten opzichte van den Congo-staat verspreidt. De bond, waarvoor nog een naam moet worden gevonden zal een eigen orgaan hebben, en verder brochures enz., op het onderwerp betrekking hebbende, openbaar maken.

Of het helpen zal? Heel de wereld, met uitzondering van hare bestuurders, protesteerde tegen het onrecht van Engeland in Zuid-Afrika en wat heeft zulks bij het engelsche volk en zijne verantwoordelijke bestuurders uitgewerkt? Immers niets.

De Belgen schijnen ook bereid te zijn om desnoods voor het behoud van den Congo-staat te strijden, getuige de oprichting van tal van militaire vereenigingen, van oud-officieren en minderen, die den Congo-staat hebben gediend.

Laat ons hier nog even gewag maken van het feit, dat bisschop Angouard, apostolisch vicaris voor Boven-Oebanghi in Fransch-Congo, zich geroepen achtte om, met verlof in Europa vertoevende, vóór zijn terugkeer naar Afrika, waar hij reeds zes en twintig jaren verblijft, op eene audientie, die koning Leopold hem toestond, dezen de verzekering te geven van zijne verantwoordelijkheid over het engelsch gedeelte om de goede diensten, door den Congo-staat aan de menschelijkheid bewezen, te verkleinen niet alleen maar zelfs zoo goed als geheel weg te cijferen, door uitsluitend te wijzen op de overdreven tendenz-verhalen omtrent uitbuiting en mishandeling der inboorlingen door dienaren van dien staat.

Voornaamste inhoud van Nederlandse Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschr. voor het Binnenl. Bestuur. Juli 1903. Zesde jaarverslag van de Poerwokertosche Hulp-, Spaar- en Landbouwcredietbank. — Verslag van de Temangoesche Hulp-, Spaar- en Landbouwcredietbank over het eerste boekjaar 1902. — Dr. J. Groneman: Een pajoeng-kwestie. — Uit het verslag der Waters- en Voedingsnood-Commissie (vervolg). — De nieuwe voorloopige regeling van de opleiding der O. I. administratieve ambtenaren. — Varia: Tegal koempoelan. — De jaarmarkt van tjangkokans en plantjes gehouden te Demak. — Westersche neigingen onder Inlandsche ambtenaren.

Berichten van den Sint-Claverbond. 1903. No. 3. A. Kortenhorst: Batavia (vervolg en slot). — J. Mertens: Cholera op de Kei-eilanden. — L. Jennisen: Tandjong-Sakti. — J. Engbers: Ter nagedachtenis aan Radja Moang-Bakko Jozef da Sylva. — A. Asselbergs: Martelaren uit onze Oost-Ind. Archipel.

Maandbericht van het Ned. Zendinggenootschap. Aug. en Sept. 1903.

Verslag van den staat van werkzaamheden van 1 Juli 1902 tot 30 Juli 1903. — Staat der gemeenten en scholen in Madja-Warna, Kediri, Segeran, Paree Redja, Madioen, Poso, Sibolangit en Savoe.

Orgaan der Nederl. Zendingsvereeniging. Augustus 1903.

Van den post Meester-Cornelis. — L. Timmersma: De Chineezen hunne afgestorven voorouders vereeren (vervolg).

Berichten van de Utrechtsche Zending-vereeniging. Aug. 1903.

Boeroe. De klappertuinen. — Het onderwijs. — Bezoekeizen. — Ngosawaen. — Nanwoli. — Waigatej. — Ziekte- en sterfgevallen, enz.

Nederlandia. Augustus 1903.

Nog eens het Nederlandsch in onze Oost. [naar aanleiding van de artt. van de heeren Habbema in 'het Koloniaal Weekblad', en Meyer Ranneft in 'Vragen van den Dag'].

De Indische Mercuur. 25 Aug. 1903 No. 34. Johan F. Snelleman: Over het Schiereiland Malakka. — Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam. — Prof-staatsrecht voor suikerriet in West Java 'Kotter' te Pekalongan. — Cacao productie van Suriname. — Indrukken uit Amerika. Holland citatie. — Uitvoer van Java. — Uit de oude doos: Wijnfabrikatie in Indie door S. Kallf. (Slot).

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	28 Aug.	11 Sept.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	4 Sept.	18 "	11.30 's av.
Genua, Nederland,	8 "	22 "	9.15 's av.

(Suppletore verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 3.5 's morgens.)

Marseille, Lloyd,	1 Sept.	15 Sept.	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	5 "	19 "	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	28 Aug.	11 "	1.—mid.
Napels, Duits. dienst,	31 "	14 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletore verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletore verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 uur, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire, Fr.,	8 Aug.	8 Sept.	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	31 Aug.	14 Sept.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	1 Sept.	15 Sept.	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

ADVERTENTIËN.

P. Happel Jr.
 CUISINIER.
 v. Kinsbergenstraat 85d,
 DEN HAAG.
 Uitzending van Diners.
 Koude en warme Schotels.

Eduard Pelger,
 MAGAZIJN VAN
 HEERENHOEDEN
 Prinsstraat 39,
 's-GRAVENHAGE.

Th. A. A. SIMONIS
 34 GROENMARKT,
 over de Prinsstraat, DEN HAAG.

Desinfectie van Vertrekken
 volgens Prof. Flügge.
 STOOMDESINFECTIE
 EN MOTZUIVERING VAN GOEDEREN.
 Machinale Stoomzuivering
 van Bedveeren.
 Wasschen, opmaken en
 repareren van beddegoed.

 Corsmit Brosseis & C.
 Meubelfabrikant
 DEN HAAG.

Compleete Meubilering,
 benevens verhuur van Meubilair.
 Voor Benedenhuis p. maand f 15.—
 » Bovenhuis » » 20.—
 » geheel huis » » 40.—
 Bijzondere conditiën voor repareerenden.
18, WAGENSTRAAT 18.

A. J. MESKER,
 MEUBELFABRIKANT.
 Hofspui 51. Telefoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILERINGEN,
 zowel in koop, als in huur.
 Complete Ameublementen voor geheele huizen,
 boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeubileerde Huizen te Huur,
 waarbij:
 Huizen met 10 Kamers a f 100 per maand.
 Benedenhuizen ad » 45 per maand.
 Bovenhuizen ad » 60 per maand.
 Geheele Inrichtingen steeds voorradig.
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

En gros. En détail.

Hoofd-Depôt
 (voor 's-Gravenhage)
 van af
15 October 1884
 van het ECHTE
 Prof. Dr. G. Jaeger's
**NORMAAL-
 ONDERGOED,**
 voor Heeren, Dames en
 Kinderen,
 in Winter- en Zomer-
 kwaliteit,
 uit de Fabriek der
 Heeren
Wilh. Benger Söhne,
 Stuttgart,
 tot de laagste prijzen
 Lijders aan Jicht en Rheumatiek ten
 seerste aanbevolen.

A. Yahle & Co.
 DEN HAAG, Hoogstraat No. 14
 — Telefoon 1218 —
 ROTTERDAM, Hoogstraat 340.
 — Telefoon 2937. —

 Fournisseurs de la Cour.
KOK & ZOON,
 Tailleurs,
VEENESTRAAT 39,
 La Haye.
 Maison recommandée
 pour costumes „Genre Tailleur”
 pour Dames.

Vraagt offerte voor Ned. OOST- en WEST-INDIË.
 Agent voor den Haag en omstreken, de Heer
A. DE SWERT. Schenkweg 216

C. J. L. VERMEULEN,
 's-Gravenhage. — Toussaintkade 11.
 Speciale afdeling voor moderne en zeer billijke
 LIJSTEN, MIRA-STANDAARDS en ENCADREMENTEN, in alle
 genres.
 Grootte sorteering LIJSTEN, in verschillende maten gereed,
 voor onmiddellijke aflevering.
 In de zeer billijke prijzen, is het geheel
 gereedmaken begrepen.
 Geopend tot 's avonds negen uur.

van Soest en van der Weijde
 Lange Voorhout 23. — Den Haag.
 Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en het
 Buitenland, incasseren coupons en dividenden, belasten zich met
 renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen gelden
 op prolongatie en a deposito.
 Met 1 dag opzegging . . . . . 3 pct.
 Voor 1 maand . . . . . 3 1/2 „
 „ 3 maanden . . . . . 3 1/2 „
Verstrekken REISCREDIETBRIEVEN.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELLEN.
H. P. MEIJS,
 Reinkenstraat 25, Den Haag.
GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

Lambert Waterreus,
 Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
 TELEPHOON 1447.

Ontvangen: Witte en Zwarte Ketan.
 Versche Kruiden: Laos-djahé, Koenjit, Temoe koentjie,
 Ketella, Bangkoewang, Temoe Lawak, Manissans,
 Samballans, Boembœ's.
 Gebroken Mie 20 cts. de 5 ons (tijdelijk).
 VERSCHE PISANG.

LOA PO SENG & Co.
 WELTEVREDEN, BATAVIA.
 Belasten zich gaarne met de verzending, voor wederverkoopters, van Indische
 Provisiën enz. enz. Men vergete niet bij aankomst in Indië evengemelde firma
 als leveranciers te nemen, handelaren in provisiën, dranken, mode-artikelen enz.

F. H. BOTHE,
 21, Veenestraat -- Den Haag.
 SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.
 Nouveaute's voor elk seizoen.
 STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKPRIJZEN.

Abonneert U op de
Bintang Hindia.
 Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.
 Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.
 Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.
 DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.
 De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.
 „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
 HAAGPOORT 4.
Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

C. HOYNG,
 Den Haag. — Utrecht.
 Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden
Echt Chineesche Thee,
 speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.
 Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,
 Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerken.
 Gecomprimeerde Photo-Artikelen.
 CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.
 WONDEROLIE-PASTILLES }
 INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.
LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.
 Zie aanbevelingen Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Korteweg,
 Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.
 Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.
 Vraag slechts ons Fabrieksmerk. Te bekomen bij alle Apothekers.

Chaussures Françaises et Americaines
A. Kogels & Zoon,
 56. Prinsstraat 56. — 's-Gravenhage,
 Ruime Keuze
Strandschoenen en Reispantoffels.

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCH LLOYD”
 Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
 in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij
 van Rotterdam. van Marseille. te Port-Said. te Padang. te Batavia.

Oengaran	1903	1903	1903	1903	1903
Sindoro *	5 Sept.	17 Sept.	22 Sept.	11 Oct.	13 Oct.
Salak	19	1 Oct.	6 Oct.	26	28
Lawoe	3 Oct.	15	20	9 Nov.	11 Nov.
Ardjoeno	17	29	3 Nov.	23	25
Goentoe	31	12 Nov.	17	7 Dec.	9 Dec.
	14 Nov	26	1 Dec.	21	23
Merapi	28	10 Dec.	15	1904	1904
Gedé	12 Dec.	24	29	4 Jan.	6 Jan.
				18	20

* Dubbel schreefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.
 De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**
 De Agenten: **Eijkenslyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.**

SIEGEL-PIANINO.
 *Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandsche autoriteiten, Musici en Technici.
HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika,
EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van
 Muziek-Instrumenten,
 voorh. **D. ANSINGH en Co., Zwolle.**

STAAT
 voor aanvraag van VERLOFSTRACTEMENT
 VOOR
H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).
 Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.
Prijs 2½ cent.

INSTITUUT voor
Tandheelkunde en Tandtechniek
J. DUVAL, Tandarts. JULIUS LOHAN, Tandtechniker.
 Oranjeplein 91. — Den Haag. — Oranjeplein 91.
 Telefoonnummer 1086.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN
 opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma
FALKENBURG & Co.
 's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,
 wordt op aanvraag gratis toegezonden.
 Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te
 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

OOST en WEST.
 RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 195.
 Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.
 Des Zondags van 12 tot 3 ure n.m.
 Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.
 Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één
 sambal (plat du jour) / 0.80.
 Diné / 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.